د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

پنځم ټولگی

...حا... کال: ۱۳۹۰هـــ ش

Ketabton.com

... پـــورې اړه
...که منعه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساينس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
کتابونو د تاليف لوی رياست

پښتو

پنځم ټولگی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تألیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

- د سرمؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت آمر.
- مؤلف عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست رئیس.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

- د ولسي او مشرانو جرگو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

کابل پوهنتون

- پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو دیپارتمنت استاد.

علومو اکاډمي

- سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت

۱. دوکتور احسان الله ناشر د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
۲. د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارگر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړی او د دې کتاب ایډیټ کوونکی.
۳. فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي او مسلکي غړې.
۴. د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو د پارتمنټ آمر.
۵. د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنټ غړی اود دې کتاب ایډیټ کوونکی.
۶. سیف الرحمن آشنا د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمټ ادیتور.

انځورگران:

نفیسه پوپلزۍ او محمد غالب الله یار.

عزیزالله د استقلال لیسې ښوونکی.

د محتویاتو، دینی، فرهنگي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمېټې:

- ډاکټر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
- دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمېټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
- دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
- د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

کمپوز او ډیزاین:

رحمت الله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی

کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی

دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو

د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو

ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان

براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان

دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان

په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان

نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختگ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کيږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه گرځيدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او درونه مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، د وطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملگرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

لړلیک

سرلیک	مخ
حمد	۱
حضرت عثمان رضی الله عنه	۳
غړ پوهنه	۵
مېلمه پالنه	۷
مترادفي کلمې	۹
غوره ویناوې	۱۱
بي بي عایشه رضی الله عنها	۱۳
متضادې کلمې	۱۵
معیوب هلک	۱۷
ملي یووالی	۱۹
متشابه کلمې	۲۱
ملګرې ملتونه	۲۳
متلونه	۲۵
ټپه (هجا یا سېلاب)	۲۷
بشر دوستي	۲۹
آزادي	۳۱
دنومونو جوړښت (ساده نوم)	۳۳
ګیدړه	۳۵
مرکب نوم	۳۷
اشر (ګډ کار)	۳۹
دکونړ سیند	٤۱
مشتق نوم	٤۳
موزیم	٤۵
دبست کلا	٤۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپښتو ژبې توري	٤٩
الوتکه	٥١
د کلام برخې (نوم)	٥٣
ټلویزیون	٥٥
دماین خطرونه	٥٧
دټپ ترل	٥٩
دنشه يي توکو زيانونه	٦١
دچينې غاړه	٦٣
خاص نوم	٦٥
ګل پاچا الفت	٦٧
عام نوم	٦٩
لمريز نظام	٧١
ابن سينا	٧٣
دوني ريښې	٧٥
چاپيريال يا محيط	٧٧
دمفرد او جمع نوم (مفردنوم)	٧٩
کولالي	٨١
نيوټن	٨٥
دجمع نوم	٨٧
شيدې پلورونکى	٨٩
صفت	٩١
مزارشريف اوبلخ	٩٣
د نوم اوصفت ترمنځ اړيکې	٩٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی لوست

حمد

موخه: دمتن لوستل ، لیکل ، د حمد په اړه معلومات ورکول او په شعر کې د نویو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې په حمد کې د چا صفت او ستاینه کېږي؟
- تاسې دلوی خدای (جل جلاله) د قدرت د نښونښانو بېلګې ووایئ؟

پــــه نــامــه د هغـه خدا ی مـې دا بیـان دی
چې یـو نـوم یـې په نـومـو نـوکـې سبـحـان دی
هـــم پـادشـاه دی دجـمـلـــه وو پـادشـاهـانـو
هـــم دهـــــر یـوه سـلـطـان پـــه سر سلطان دی
هــغـه کــار چـې وهــر چــاوتـه مـشـکـل دی
هـــغــــه کـــار واړه وده وتــــه آســــــان دی
څــوک آفـتــاب شـي پـر آسـمـان راخـېـژولــی
ده آفـــتـاب را خـــېـژولـــی پـــرآســـمـان دی
څـوک دلـمـر پـر مـخ حـجـاب شـي غـوړولــی
ده پــټ کــړی لـمــر پـــه ابــر کــې پـنـهـان دی

(عبدالرحمن بابا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې دلوست په اړه خو پو ښتنې وکړي.
- ښوونکی دې نظم په لوړ اواز ولولي .
- ښوونکی دې د نظم مطلب په ساده ژبه په نثر واړوي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. دلاندې کلمو معنی له یاده پیدا کړئ او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

- سبحان پاک
- سلطان
- حجاب
- ابر

۲. په لاندې کلمو کې عام او خاص نومونه وښیئ.

- کابل خاص
- ښوونکی
- کتاب
- خدای (جل جلاله)

دلوستل شوي نظم اصلي مفهوم په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

۳. دلاندې بیت مفهوم څه شی دی په خپلو کتابچوکې یې ولیکئ.

هغه کار چې وهرچاوته مشکل دی هغه کاروا ړه و ده وته آسان دی

ارزونه:

- آیا زده کوونکي شعر سم لوستلی شي؟
- دحمد په اړه خبرې کولی شي؟
- لوستل شوی شعر په نثر اړولی شي؟
- آیا زده کوونکي د کلمو مترادف شکل له یاده ویلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې دلوی خدای (جل جلاله) دقدرت دنښو نښانو په اړه څو جملې ولیکي.

دويم لوست

حضرت عثمان (رضی الله عنه)

موخه: دمتن لوستل، ليكل د حضرت عثمان (رضی الله عنه) پېژندنه او په متن كې دنومونو زده كول دي.

هڅوونكې پوښتنې:

- ويلى شئ چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) څوک و؟
- حضرت عثمان (رضی الله عنه) زموږ د پيغمبر (صلى الله عليه وسلم) څووم يار دی؟

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) دريم يار دی، د حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) له پيدا ښت څخه پنځه كاله وروسته زېږېدلى دی دپلار نوم يې عفان و. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبكر صديق (رضی الله عنه) په لاړ ښوونه د اسلام په مبارک دين مشرف شو. د تقوا او حيا خاوندو. له ليک او لوست سره يې مينه درلوده، همدا راز يې په سخاوت كې شهرت درلود كله چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) د اسلام په مبارک دين مشرف شو نو قرآن كريم يې په ياد زده كړ چې د هغه په پوهه كې يې لا زياتوالى راوست او د ده د خلافت په موده كې قرآن كريم په يوه مصحف كې را ټول شو.

حضرت عثمان (رضی الله عنه) پرته له خلافت څخه سودا ګري هم كوله او له دي لاري څخه يې زياته حلاله شتمني پيدا كړه او خپله شتمني يې د اسلام دمبارک دين په لاره كې لګوله. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت عمر (رضی الله عنه) له شهادت څخه وروسته د مسلمانانو مشر وټا كل شو.

د خلافت په دوره كې يې ډېر فتوحات كړي او خلک يې د اسلام سپېڅلي دين ته را بللي دي او دده مبارک د خلافت په وخت كې افغانستان ته هم د اسلام سپېڅلى دين راورسېد.

دولس ورځې كمې دولس كاله يې خلافت وكړ او په پاى كې د باغيانو او اسلام د دښمنانو له لاسه په داسې حال كې په شهادت ورسېد چې د قرآن كريم تلاوت يې كاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې د متن مطلب له زده کوونکو څخه وپوښتي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. لغتونه او معناګانې:

- تقوا	پرهېزګاري
- سخاوت	ځوانمردي، ورکړه
- خلافت	استازيتوب، نیابت
- مصحف	د قرآن کریم کتاب
- شتمني	دارايي

۲. لاندې جملې ولولئ او نومونه په کې وښيئ! بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!
حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبکر صدیق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو.

۳. په لاندې جملو کې د ربط توري وښيئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابو بکر صدیق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو.

- د تقوا او حیا خاوند و.
- همدا راز یې په سخاوت کې شهرت درلود.
- له لیک او لوست سره یې مینه وه.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د حضرت عثمان په اړه یې پوهه حاصله کړه؟
- په جملو کې نومونه پیدا کولی شي؟
- د ربط توري په جملو کې پیدا کولی شي؟

کورنۍ دنده:

د متن نوي کلمې خپلو کتابچو ته ورسوئ او په جملو کې یې هم وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم لوست

غږ پوهنه

موخه: د متن لوستل، لیکل؛ د غږ پوهنې په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې غږ پوهنه څه ته وايي؟
- غږ پو هنه څه شی ښېږي ؟

غږ پوهنه : هغه پوهنه ده چې په ژبه کې د خبرو آوازونه ښېږي.

لکه : مور_پلار _ خور_ورور _ د (مور) کلمه درې غږونه (م، و ، ر) لري د (پلار) کلمه ځلور غږونه (پ، ل، ا ، ر) لري د کاکا کلمه هم څلور غږونه (ک، ا ، ک، ا) لري او د (ماما) کلمه هم (م، ا ، م، ا).

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله او د غړيو هغې په اړه په کلمو کې بېلګې وړاندې کړه.
- دغړونو د منځ ته را تللو په اړه خبرې او معلومات ورکړه.
- ښوونکی دې څو کلمې په تخته وليکي او پر زده کوونکو باندې دې کلموته بدلون ورکړي. لکه (لور) که د (ل) توري په ځای (ک) توری راشي د (کور) کلمه ترې جوړېږي چې په شکل کې هم بدلون راغی او د کلمې په معنا کې هم.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي.

٢. زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او دهرې کلمې د لومړي توري په بدلون سره دې يوه بله معنا لرونکې کلمه ترې جوړه کړي.

(ناک، لور، نور، منډه، تبر، ګټه، جوړه، چم).

مثال: د (ناک) د کلمې د (ن) توري په ځای د (پ) توری وکارول شي د (پاک) کلمه ترې جوړېږي.

غړونه د سږو دهوا د را وتو په وسيله منځ ته راځي. هوا له سږوڅخه راووځي او دستوني، مرۍ، حنجرې، ژبې، تالو، سپږمو، غابنونو، ژبې او شونډو سره داړيکو په وسيله آواز پيدا کيږي د مثال په توګه د (ب) او (پ) دتوروپه آوازونو کې شونډې ټړل کېږي اوپه يوه وار ببرته کېږي دتلفظ په وخت کې خو له او شونډې پرانيستل کېږي او آواز له خولې څخه راووځي.

ارزونه:

- زده کوونکي په دې پوه شول چې غړونه له کوم ځای څخه را وځي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې کلمو ته دتوري په بدلون بله معنا لرونکې کلمه جوړه کړي؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې د لومړي توري په بدلون نورې مناسبې سمې کلمې ترې جوړې کړئ!

(کار – مار – نوک – کټ – مور – بل).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثلورم لوست

مېلمه پالنه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل؛ د مېلمه پالنې په دود او رواج پوهېدل او په متن کې د صفت کلمې په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د مېلمه درناوی زموږ په ملي دود کې ولې ارزښت لري؟
- که ستاسې کور ته مېلمه راشي د هغه څه ډول خدمت کوئ؟

مېلمه پالنه زموږ په خلکو کې يو ډېر لرغونی ملي او ديني دود دی. افغانان مېلمه ته په درنه سترګه ګوري او د خپل وس او توان په اندازه يې قدر، درناوی او خدمت کوي. او مېلمه د لوی خدای (جل جلاله) عطا ګڼي، که څه هم زموږ د ځينو خلکو اقتصادي حالت ښه نه دی خو کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو د هغه د قدر، درنښت او خدمت لپاره هر څه چې په کورکې لري په ډېر اخلاص يې پخوي

او په ډېر عزت يې ورته په مخکې ږدي. همدا راز زموږ خلک له خپلو مېلمنو سره په ورين تندي خبرې کوي په همدې توګه زموږ خلک هېڅکله داسې حرکت نه کوي چې د مېلمه د خپګان سبب وګرځي او په ډېره مينه ورسره ناسته ولاړه کوي، ځکه دوی په دې باور لري، که چېرې مېلمه ورڅخه خپه شو په حقيقت کې خدای (جل جلاله) او د هغه رسول (صلی الله عليه وسلم) ورڅخه خپه شول.

لنډه دا چې مېلمه پالنه د تاريخ په اوږدوکې د افغانانو يو غوره او ځانګړی صفت دی چې د نړۍ خلک ترېنه هم خبردي او زموږ دغه وياړلی دود په ډېر درناوي سره ستايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- دمېلمه پالنې په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړئ چې هغوی په خپله خبرې وکړي.
- له متن څخه د بېلګې په ډول د (صفت) یوه کلمه د تختې پر مخ ولیکئ او زده کوونکي وهڅوئ چې په متن کې د صفت نورې کلمې په خپله پیدا کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. متن له یو بل سره په چوپتیا ولولئ!
٢. دمېلمه پالنې په هکله دې د ټولګي مخکې خبرې وکړي.
٣. په لاندې جملو کې د فعل او ضمیر کلمې وښیئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
- کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو دهغه دقدر، درنښت او خدمت لپاره هرڅه چې په کور کې لري په ډېر اخلاص یې ورته پخوي او په ډېر عزت یې دهغه په مخکې ږدي.
- خلک دخپلو مېلمنو سره په ورینه تندي خبرې کوي او د هغوی د حال او احوال پو ښتنه کوي.

۴. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې دلومړي توري په بدلون داسې بله کلمه ترې جوړه کړئ چې معنا لرونکې وي.
لکه: (کور ـ پور ـ حال ـ مینه ـ حرکت)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د مېلمه پالنې په اړه په شفاهي توګه معلومات وړاندې کولی شي؟
- په جملو کې یې د صفت کلمې پیدا کړې شوې؟
- په ورکړل شوو جملو کې یې د فعل او ضمیر کلمې پیدا کړې شوې ؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مېلمه پالنې په اړه اووه کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

مترادفي (هم معنا) کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د مترادفي کلمې پر معنا او مفهوم باندې پو هېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- مترادفې کلمې څه ډول کلمو ته ويل کېږي؟
- ايا ځوک د مترادفي کلمې بېلګې يادولی شي؟

مترادفه کلمه : هغه کلمه چې په شکل اوبنه کې سره تو پيرلري او معنا يې سره ورته وي مترادفه کلمه بلل کيږي.

لکه: په لاندې کلموکې چې مترادفې کلمې ليدل کېږي.

کوښښ	زيار
ښکلی	ښايسته
تيره	ډېره
نړۍ	دنيا ، جهان
لوی	غټ

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز ولوله.
- دمترادفې کلمې په اړه معلومات له بېلګو سره ورکړه.
- زده کوونکي وهڅوئ چې نورې مترادفې کلمې له ياده وواييې او هم يې معنا پيدا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. لاندې جملې دې په خپلو کتابچو کې وليکي او تر مترادفو کلمو لاندې دې کرښه وکاږي.

- انسان چې روغ او جوړ وي ښه کار کولای شي.
- زرغونه داز موينې په تېرولو ډېره خوشحاله او خوښه ښکاري.
- زموږ د ښېنتو ښوونکی پاک او سپېڅلي ځوان دی.

۳. د لاندې کلمو مترادفې یا هم معنا کلمې له چوکاټونو څخه پيدا او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

هېواد	وظيفه	ښايسته
زيات	شاوخوا	

ډېر -----------
وطن -----------
دنده -----------
چاپېريال _____
ښکلى _______

۴. لاندې متن ولولئ! مترادفې کلمې په کې پيدا او په خپلو کتابچو کې وليکئ!

رنګينه او امين خوراو ورور دي .دوی په يوه ښنه او زرغون بڼ کې خوښ او خو شحاله روان وو. هغوی ښکلي او ښايسته کالي اغو ستي وو. دواړه په بڼ کې داسې ښکارېدل تا به ويل چې هېڅکله يې ناروغتيا اوناجوړتيا نه ده ليدلي او تل همداسې روغ او جوړ دي. دبڼ په هره خوا کې خوښي او خو شحالي وه. هرې خواته د مر غيو چغهار، سندرې اوناري وې. ورو ورو رڼا مخ په کمېدو شوه. هره خوا تيه تياره او تور تم شو، په آسمان کې برېښنا شوه. باران په اورېدو پيل وکړ. رنګينه او امين دواړه په ځغاسته او منډه کورته لاړل.

ارزونه:

- ثوتنه زده کوونکي دې ځواب ورکړي چې مترادفې کلمى څه ډول کلمى دي؟
- ثوتنه زده کوونکي دې يو بل ته مترادفې کلمې ووايي او بل تن دې دهغو کلمو هم معنا پيدا کړي.
- ايا زده کوونکى دمترادفو کلمو په معنا او مفهوم پوه شول؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې څو مترادفې کلمې وليکئ. معنا يې پيدا او بيايې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

غوره وينا وي

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، دغوره وينا په مطلب پوهېدل، پـه هغو عمـل کول او په ويناووکي د مترادفو کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکي پوښتني:

- آيا تاسو له چا څخه غوره ويناوي اوريدلي دي؟ که مو اورېدلي وي ويې وايئ؟
- غوره ويناوي کومو ويناوو ته وايي؟

۱- هسي رښتيني ملګري وموئ چي په ښه ورځ مو مجلس پري ښايسته وي او په سخته ورځ مو ملا تړ شي.

حضرت عمر (رضی الله عنـه)

۲- هر څوک چي زموږ عيبونه را ښيي پاک خدای (جل جلاله) دي پري ورحميږي.

حضرت عمر (رضی الله عنـه)

۳- غم او نهيلي د بېکاره خلکو صفتونه دي.

حضرت علي کرم الله وجهُـه

۴- د سړي قدر د هغه د علم او ادب پـه اندازه پـه کار دی، نـه د هغـه د شـتمنۍ او نسب له مخي.

حضرت علي کرم الله وجهُـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- غوره ويناوې ولوله او په مطلب يې خبرې وکړه!
- له زده کوونکو څخه د غوره ويناوو مطلب په هکله پوښتنې وکړه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. غوره ويناوې په چوپتيا سره ولولئ!
۲. دهر ګروپ يو کس دې د ټولګي مخکې ديوې وينا په مطلب خبرې وکړي.
۳. دلاندې کلمو هم معنا پيدا او په خپلو کتابچو کې وليکئ.
(ملګري، مجلس، ښايسته، عيبونه، پاک، غم، صفتونه، قدر، علم، شتمنۍ تلاوت، عبادت ، نهيلي)
۴. غوره ويناوې ولولئ او بيا د هرې وينا مطلب په خپلو کتابچو کې وليکئ.

ارزونه:

- ايا زده کوونکي متن سم لو ستلی شي؟
- دغوره ويناوو په مطلب پوه شوي او خبرې پرې کولی شي؟
- دورکړل شوو کلمو هم معنا يې پيدا کړای شي؟

کورنۍ دنده:

لاندې نوې لغتونه په خپلو کتابچو کې وليکئ او په جملو کې يې وکاروئ.

(عيبونه، نيمګړتياوې عبادت، ناهيلي، نا اميدي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

بي بي عايشه (رضی الله عنها)

موخه: د متن لوستل ، ليکل، دبی بی عايشی رضی الله عنها په اړه معلومات او په متن کې د صفت د کلمو په ګوته کول دي.

هڅو ونکې پو ښتنې:

- ويلای شئ چې بي بي عايشه (رضی الله عنها) څوک وه ؟
- بي بي عايشه (رضی الله عنها) زموږ د ګران پيغمبر حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څه کيده؟

د مسلمانانو مور بي بي عايشه (رضی الله عنها) د حضرت ابوبکر صديق (رضی الله عنه) لوروه ، چې په مکه معظمه کې زېږېدلې او حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د بي بي خديجې (رضی الله عنها) تر وفات وروسته ورسره واده وکړ. له حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څخه يې د ديني علم زده کړ. داډېره پوهه او عالمه بي بي وه.

ډېرو ښځينه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه ديني مسايل زده کول او د سختو مسئلو پو ښتنې به يې ور څخه کولې. دا هم ديا دولو وړده چې زيات شمېر احاديث ترې روايت شوي دي، د الله (جل جلاله) د کتاب د علم په وسيله خلک ډېرو لوړو مرتبوته رسېدلي دي.په يوه حديث شريف کې دا موضوع داسې بيان شوې ده:

((د علم زده کړه په هر (نارينه او ښځينه) مسلمان باندې فرض ده.))

بي بي عايشه (رضی الله عنها) هم دعلم او پوهې په برکت دغې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

بي بي عايشه (رضی الله عنها) د (۶۲) کالو په عمر په مدينه منوره کې وفات او هلته خاوروته وسپارل شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله!
- ښوونکی دې دبي بي عايشې (رضی الله عنها) په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. متن په چوپتیا سره د یو بل په مرسته ولو لئ!
٢. دلاندې جملو تش ځایونه په در کړل شوو مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ!
- بي بي عایشه (رضی الله عنها) په مکه معظمه کې زیږیدلې.... (ده، دی)
- له حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) څخه یې ------ علم زده کړ. (دیني ، اخلاقي)
- داډېره پوهه او عالمه بي بي ---------. (دی ، وه ، ده).
- ډېرو ښځینه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه دیني مسایل -------------.
- (زده کول ، یاده ول)
٣. لاندې جملې ولولئ ، په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او بیا د صفت کلمې لاندې کرښه وکاږئ.
- داډېره پوهه او عالمه ښځه وه.
- بي بي عایشه (رضی الله عنها) د علم او پوهې په برکت دغې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دبي بي عایشې (رضی الله عنها) په هکله معلومات ورکولی شي؟
- دجملو تش ځایونه په مناسبو کلمو ډکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د بي بي عایشې (رضی الله عنها) په هکله یوه لنډه مقاله ولیکي چې له شپږو کرښو څخه لړه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

متضادې کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، او د متضادې کلمې په معنا او مفهوم پوهيدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو په مخکې ټولګيو کې متضادې کلمې لوستلې دي؟ که مو لو ستلی وي څو بېلګې يې ووايئ!
- ستاسې په نظر متضادې کلمې څه ډول کلموته وايي؟
- آيا کولی شئ چې څو متضادې کلمې پر تخته وليکئ؟

متضادې کلمې : هغه کلمې دي چې د معنا له پلوه يوه د بلې ضد وي. لکه په دې کلمو کې:
(تور ـ سپين) (ژړا ـ خندا) (اور ـ اوبه)

لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ورلاندې ايستل شوې ده.

- دپسرلي په سرکې <u>شپه</u> او <u>ورځ</u> سره برابره وي.
- په ژمي کې هوا <u>سړه</u> وي او انسان <u>توده</u> هوا خوښوي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ➢ ښاغلی ښوونکی دې متن ولولي.
- ➢ د متضادو کلمو په اړه دې معلومات ورکړي او بېلګې دې له زده کوونکو څخه وغواړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. لاندې بيتونه ولولئ او په خپلو کتابچوکې يې وليکئ؛ تر متضادو کلمو لاندې کرښه وکاږئ!

کار ګران مو شپه او ورځ په کارلګيا دي
د هېواد سختو دردونو ته دوادي
دژوندون سرې تودې زغمي په مينه
دوطن د ابادۍ لار کې فنا دي

(محمد عثمان تژند)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. تاسې هم ددې چوکاټ په څېر په خپلو کتابچو کې يو چوکاټ جوړ کړئ او بيا د هرې کلمې په مخ کې يې وليکئ.

سپين : تور
ډېر :
غښتلی :
يووالی :
ښکلا :

۳. د لاندې جملو د نښه شوو کلمو ضد په چوکاټ کې پيدا کړئ او د جملو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

لږ ، واړه ، بدرنګ ، تاوان

- په افغانستان کې لوی او واړه غرونه ډېر دي. ___کم___.
- دغو غرونو زموږ هېواد ښکلی کړی دی. __________.
- زموږ په هېواد کې لوی غرونه هم ډېر دي ____________.
- زموږ دهېواد غرونه موږ ته ډېره ګټه لري ________________.

ارزونه:

- زده کوونکي دمتضادي کلمې په معنااو مفهوم پوه شول؟
- ايا زده کوونکي دمتضادو کلمو په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې متضادې کلمې په جملو کې وکاروي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچوکې څو متضادې کلمې وليکي او بيا دې په جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

معیوب هلک

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د معیوب هلک حقونوته درناوی کول او د نویو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د معیوبینو په هکله څه ویلی شئ؟
- موږ باید له معیوبو خلکو سره څه وکړو؟

حبیب په یوه پښه معیوب دی دوه کاله مخکې کله چې هغه له خپل پلار سره کروندې ته روان و، په یوه ماین برابر شو او په دې پېښه کې یې خپله پښه له لاسه ورکړه. هغه ډېره موده غمجن و، ځکه هغه نه شو کولی چې له نورو هلکانو سره لوبې وکړي.

د حبیب ځینو ملګرو له ده سره ملګرتیا پرېښوده د حبیب ځوښه ملګري د هغه په حال خواشیني وو. هغوی دا فکر وکړ چې څنګه له حبیب سره مرسته وکړي. هغوی داسې لوبې پیل کړې چې په هغو کې حبیب هم برخه اخیستلی شوه.

ناصر د حبیب همزولی و. هغه ته دا ښکاره وه چې حبیب له زده کړې سره ډېره مینه او علاقه لري. هغه حبیب د ښوونځي تللوته و هڅاوه. اوس حبیب په پنځم ټولګي کې دی او ښوو نځي ته د لکړو په مرسته ځي، حبیب په درسونو کې ډېر تکړه دی. له نورو زده کوونکو سره هم په درسونو کې مرسته کوي. ټول ښوونکي له هغه څخه ډېر خوشحاله دي. د حبیب کورنۍ، ملګري او ښوونکي له ده سره ډېره مینه لري. ځکه حبیب ډېر زیار باسي او د ژوند په هره برخه کې بریالی دی. حبیب وايي زه به په راتلونکې کې د معیوبینو د مرستې لپاره ډېر خدمتونه وکړم. اوس حبیب د روغو هلکانو په څېر ژوند کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- د معيوبينو سره د مرستي په هکله زده کوونکو ته معلومات ورکړه!
- زده کوونکي و هڅوه چي په دې اړه د ټولګي په مخکي خبري وکړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن دې په لوړ اواز ولولي.

۲. دلاندي نوو کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا او په خپلو کتابچو کې يې د کلمو ترڅنګ وليکئ.

معيوب ___________

خواشينى ________

پيل ____________

وهڅاوه _________

تشويق يې کړ عيبي خپه شروع

۳. لاندي جملي ولولئ! په خپلو کتابچو کې يې وليکئ او د ضمير تر کلمو لاندي کرښه وکاږئ.

- هغه له خپل پلار سره کروندي ته روان و.
- د حبيب څو ښه ملګري د هغه په حال خواشيني وو.
- هغوی د اسي لو بې پيل کړې چې په هغو کې حبيب هم برخه اخيستلی شوه.

۴. پو ښتني:

- حبيب د څه شي له کبله معيوب شوی و؟
- هغه ولي غمجن و؟
- حبيب له کومولوبو څخه خوشحاله شو؟

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دنو يو کلمو هم معنا پيدا کړی شوي؟
- په جملو کې يې د ضمير کلمې پيدا کړې؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د معيوبينو په هکله شپږ کرښې مقاله وليکئ.

لسم لوست

ملي يووالی

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د نظم په معنا او مفهوم پوهېدل او په متن کې د متضادو کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ملي يووالی څه ته وايي؟
- د ملي يووالي په ارزښت خبرې وکړئ؟

هره پاڼه يې لايقه د ستاينې ... په يو باغ کې وي ولاړې ډېرې ونې
په يوه هواکې ټولې لوېدلې ... له يوې ويالې اوبه ورته راتللې
ښه او بدې وو شريک يو يې واکدارو ... ددې ټولو يو خزان او يو بهارو
لکه ګوتې ديوه وجود دلاس وي ... ځينې جګې ځينې ټيټې کوز او پاس وي
د منې او ناک توپيرله و را معلوم و ... چنار لوړ و شفتالو لکه ماشوم و
هر مرغه مو پيژانده له خپل آوازه ... د مرغانو وي نغمې پکې ځوروازه
لکه وي چې ولسونه په وطن کې ... رنګارنګ ګلونه وو يوه چمن کې
ماليار و په هره ونه ډېر زهير ... په حقونوکې يې نه وڅه توپير
په تمامه معنا يو واحد ملت و ... يو له بله يې په هرڅه کې شرکت و
پکې هر قسمه ګلونه بوټي ګوره ... لکه باغ يو مملکت وګڼه وروره
ببل رنګونه، ببل غږونه، ببل خويونه ... دوه سکه ورونه لري ببل ببل نومونه

مګر دواړه او سيدونکي ديو کوروي
د يوې سترګې په کور کې سپين او توروي

ګل پاچا الفت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- شعر معنا کړه اوپه مفهوم يې رڼا واچوه!
- پر زده کوونکو باندې په شعر کې متضادې کلمې پيدا کړه! او پرتخته يې ور باندې وليکه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. دلاندې کلمو متضادې کلمې پيدا او په خپلو کتابچو کې يې د کلمو تر څنګ وليکئ او بيا يې په جملو کې وکاروئ!

الف: ښه ________ ت: جګې ________ ه: شپه ________

ب: بهار ________ د: لوی ________

۲. دلاندې پوښتنو سم ځوابونه وټاکئ.

- له جګو اوتيټو ونوڅخه مطلب څه دی؟

الف) د ملي يووالي ښېلګې پېژندل.

ب) د مشرانو او همزولو پيژندل.

۳. ددې نيم بيتي مطلب څه دی؟ ((د مرغانو وې نغمې پکې ښورازه))

الف: د شعرونو او سندرو ږولونه.

ب: د مرغانو خبرې کول.

۴. ددې نيم بيتي مطلب څه دی؟ ((رنګارنګ ګلونه وي يوه چمن کې))

سم ځواب يې په نښه کړئ او بيايې خپلو کتابچو کې وليکئ.

الف: دنرګس، غاټول او ګلاب ګل ونه دي.

ب: په يوه وطن کې د بېلابېلو قومونو ګډ اوسېدل دي.

ج : دچمن د ګلانو پېژندنه ده.

ارزونه:

- زده کوونکي شعر روان اوسم لوستلی شي؟
- ايا د شعر په اصلي مفهوم خبرې کولی شي؟
- په لوستل شوي شعر کې د متضادو کلمو ضد له ياده پيدا کولی شي؟
- زده کوونکي ددې ورټيالرې چې د بيتونو د مطلب په هکله خبرې وکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د يووالي په هکله څو کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم لوست

متشابه کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د متشابه کلمو په معنا او مفهوم پوهيدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- متشابه کلمې (ورته کلمې) څه ډول کلمې دي؟
- د متشابه کلمو بېلګې څوک ويلی شي؟

متشابه کلمې: هغو کلموته وايي چې په ليکلو کې يو بل ته ورته وي خو په معنا کې سره توپير ولري، لکه په لاندې بيت کې چې ليدل کېږي:-

لکه په دغو جملو کې:

۱. ولې دې له ولې څخه داسې وپوښتل؟
۲. زه تل هغه کوم چې د خبرې تل ته ځان ورسوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز و لولئ.
- د متشابه کلمې په اړه معلومات ورکړه او څو متشابه کلمې پر تخته ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن ولولئ او د متشابه کلمې تعریف له یاده زده کړئ!

۲. لاندې جملې ولولئ او د هغو کلمو معنا ګانو ته ځير شئ چې کرښه ورلاندې ايستل شوې ده.

- دبزګر لور په لوکې مات شو.
- انارګل زما کېنۍ لور ته ناست دی.
- توریالي وويل، «چې دا پېټی ډېر سپک دی.
- سپک سړی د چانه خوښيږي.
- وړ مې دروند پېټی جګ کړ.
- دروند انسان د هر چا خوښيږي.
- بېل د بزګر لپاره ضروري آله ده.
- اخک د خپلې کورنۍ څخه بېل ژوند کوي.

۳. په لاندې بیتونوکې د کومو کلمو لاندې چې کرښه ایستل شوې ده تاسو يې بله معنا پيدا او په جملو کې يې وکاروئ.

سور د تور سره هیڅکله نه جوړیږي	دا قانون د طبیعت دی چې چلیږي
خو انسان چې بیا په تور کله تورن شي	خړ به ګرځي بیا هیڅکله نه سپینیږي

(جلاد حکمتي)

۴. لاندې کلمې ولولئ او بیايې په بېلا بېلو معنا ګانو کې وکاروئ کومې دي؟

ارزونه:

- زده کوونکي ويلی شي چې متشابه کلمې څه ډول کلمو ته وايي؟
- ایا زده کوونکو په جملو کې متشابه کلمې وپېژندې او د هرې کلمې په معنا پوه شول؟
- څو تنه زده کوونکي دې په لوستل شوو بیتونو کې د متشابه کلمو معنا ګانې په شفاهي توګه ووايي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متشابه کلمې تعریف په یاد زده کړي او بېلګې دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

ملګري ملتونه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ملګرو ملتونو پېژندل او د ملګرو ملتونو د دندو په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ايا ويلی شئ چې ملګري ملتونه څه ډول سازمان دی؟
- د ملګرو ملتونو د سازمان اصلي موخه څه ده؟

((ملګري ملتونه)) يو نړيوال سازمان دی چې په **۱۹۴۵** ع کال کې يې ډيو شمېر هېوادونو له خوا بنسټ اېښودل شوی دی. د دغه نړيوال سازمان د جوړېدو اصلي موخه داده چې د کړکيچونو، جګړواو نښتو مخنيوی وکړي او د بېلابېلو هېوادونو ترمنځ د پوهاوي او سولې ييز ژوند لارې چارې برابرې کړي. دغه سازمان له جوړېدو څخه ترنن پورې د نړۍ په ډېروسيموکې جګړې او شخړې د پوهاوي له لارې حل کړې. د شخړو او ستونزو و پرحل سربېره د نړۍ په ګڼ شمېر هېوادونوکې يې ډېرې ودانۍ، روغتيايي او پرمختيايي پروژې هم بشپړې کړې دي. دا سازمان بېلابېلې څانګې لري چې يونيسف اود مهاجرينو عالي کميشنري يې لويې څانګې دي. د مهاجرو عالي کميشنري د نړۍ په زياتو هېوادونو کې دجګړو، طبيعي پېښو لکه زلزلو، سېلابونواو نورو ستونزو له کبله له بې ځايه شوو او بېرته ستنېدونکو خلکو او مهاجرو سره مرسته کوي.

يونيسف د ماشومانو او ځوانانو دښوونې او روزنې او دهغوی د پالنې په برخه کې مرستې کوي. دغه راز دا څانګه ماشومانوته خواړه، روغتيايي درمل او به اونور مواد هم برابروي.

له دغو دووڅانګو پرته دملګرو ملتونو سازمان نورې څانګې هم لري چې هغه دادي:

١- د خوړو نړيوال سازمان چې غذايي مواد برابروي او د کرنې او مالدارۍ سازمان چې د کرنې بېلابېل تخمونه او دمالدارۍ چاروته وده ورکوي داسازمان له کروندګروسره مرسته کوي.

٢- د روغتيايي چارو نړيوال سازمان چې په سيمه ييزو صحي چارو کې مرسته کوي.

٣- يونسکو چې د تعليمي، علمي او کلتوري برخو مسؤوليت پر غاړه لري.

ښوونكي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- د ملګرو ملتونو په هکله دزده کوونکو له سویې سره سم معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. لاندې نوې کلمې په چوکاټ کې معنا شوې دي تاسوې یې په جملو کې وکاروئ!

هدف	موخه
غذا	خواړه
شخړو	جګړو
ستونزو	مشکلاتو
کړکیچونو	جنجالونو

۲. یونیسف څه فعالیتونه ترسره کوي؟ په خپلو کتابچو کې یې ځواب په څو کرښوکې ولیکئ.

۳. د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو په خپلوکتابچو کې ډک کړئ.

الف: ملګري ملتونه یو ______ سازمان دی.

ب: ددغه نړیوال سازمان د جوړېدو اصلي هدف دادی چې دکړکیچونو، جګړو، او نښتو _______ وکړي.

ج: د کرنې او مالداري سازمان د _______ تخمونو په برابرولو کې مرستې کوي.

د: یو نسکو د ______ ابداتو څارنه کوي.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د ملګرو ملتونو په هکله څو کرښې مقاله ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

متلونه

موخه: د متن لوستل، لیکل، د متلونو په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر متل څه ته وايي؟
- څوک کولی شي چې متل ووايي؟

متلونه هغه پراخې مفهوم لرونکې، لنډې او زياتره په وزن برابرې وېناوې دي چې ديوې خبرې د ټينګار او ښکلا لپاره په خبرو کې ويل کېږي او دټولنې د تجربو زېږنده وي. په متل سره ديوې ټولنې فکرونه او دودونه له يوه نسل څخه بل ته او له يوه ولس څخه بل ولس ته لېږدول کېږي او دخبرو ښکلا پرې زيا تېږي او پر مخا مخ لوري سمدلاسه اغېزه کوي. په خلکو کې مشهوره ده چې په هر متل کې د يوه کتاب مفهوم پروت دی:

(څه چې کرې هغه به رېبې)

نړۍ د پټي مثال لري او دانسان ټولې چارې او کړه وړه دتخم په څېر دي. انسان چې په دنيا کې هرڅه کوي اوهره چاره چې سر ته رسوي هرو مرو به د خپلو کړو پايله تر لاسه کړي. که يې ښه کړې وي، نو ښه به ترې اخلي اوکه يې بد کړې وي نو بد حاصل به ترې اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د متلونو په هکله د زده کوونکو له سویې سره سم معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه وغواړه چې متلونه ووايي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. په لاندې جملو کې متل په نښه کړئ او بیا یې په کتابچو کې ولیکئ.

- په یوه ګل نه پسرلی کیږي.
- کوږ بار تر منزله نه رسیږي.
- د اوبو څاڅکي باران جوړوي.

۳. لاندې متلونه ولولئ او مطلب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ:

- خدایه لوی مې کړې لويي رامه کړې.
- له لوږې مړ شه خو د منت دارو مه خوره.
- د ورغوي تناکه مرغلره ده.
- اول سلام پسې کلام.

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي ؟
- دمتل په معنا او مفهوم پوه شول؟
- د متل په هکله خپل معلومات وړاندې کولی شي ؟
- ایا په دې وپوهېدل چې هر متل ځانته دکارولو ځانګړی ځای لري؟

کورنۍ دنده:

که غر لوړ دی په سر یې لار ده) یعني څه؟ مطلب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

څپه (هېجا - سېلاب)

موخه: د متن لوستل، ليکل، د څپې په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلى شئ چې څپه يا هجا څه ته وايي؟
- آيا تاسې کومه کلمه په څپو اړولى شئ؟

(څپه، هېجا يا سېلاب) د اوازونو دبند ښت له مخې ديو ي کلمې بيلولو ته هيجا وايي . ديوې کلمې دڅپو شمېر د همغې کلمې د غږونو په شمېر پورې تړلى دى. لکه په لاندې کلمو کې مثالونو ته ځيرشئ.

پښتانه – درې برخې يعنې پښ / تا /نه درې څپې لري، (بزګر) – دوې برخې يعنې بزګر دوې څپې لري (بڼ – يوه برخه يعنى يوه څپه لري.

لاندې متن ولولئ! هغو کلموته ځير شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده. تاسو يې هيجا کړئ!

نن زلمي او دده خور ملالۍ دښوونځي د ادارې په لارښوونه ګډ کار وکړ. له نورو زده کوونکو سره يې دښوونځي چاپېريال او ټولګي پاک کړل.
زده کوونکي لـه خپلو ښوونکو سره په ډېره مينه دښوونځي په پاکوالي بوخت وواو په پاى کې يې خپل ښوونځى پاک او سوتره کړ، دزلمي او ملالۍ دا کار ډېر خوښ شو. کله چې دوى له کار څخه وزګار شول او بېرته کورته راغلل، نو داکيسه يې خپلې مور او پلار ته وکړه .
پلار يې هغوى تـه وويـل: بچيانو داډېر ښه کار دى مـوږ بايـد خپـل کـور، کلـي، ښوونځى او خپل هېواد دمتوپـه زور پـاک او سو تـره وسـاتو او هڅه وکړو چې د کور کلي او هېواد په سمسورتيا کې په ګډه نه ستړې کېدونکي هلې ځلې وکړو چې زموږ و بچاړ هېواد بيا ودان او سمسورشي او زموږ خـلـک لـه بد بختۍ څخه وژغورل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې دڅپې په اړه معلومات ورکړي او دکلمو دڅپو یا هیجا په کارولو کې دې زده کوونکي وهڅوي چې دکلمو هیجاوې مشق او تمرین کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن ولولئ!

۲. زده کوونکي دې په ډلو کې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې ووایي چې څو څپې لري.

سر	مخ	لاس	قلم	کتابچه	پوهنځی
رڼا	ورځ	شپه	تیوله	درملتون	
کړاو	لار	څوکۍ	پنبن	تتار	لوګری
ورمه	ښوونکی	میوه	منه	ختیکی	

۳. زده کوونکي دې یو بل ته څو کلمې املا ووایي او بیا دې کلمې په څپو واړوي او څپې دې وشمېري.

ارزونه:

- له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړئ چې څپه یا هیجا څه ته وایي؟
- زده کوونکي دې په خپله خوښه څو کلمې په کتابچوکې ولیکي بیادې په څپو واړوي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د کارتونو لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په څپو واړوي. څپې دې وشمېري اوبیا دې په جملو کې وکاروي.

شپږدي	سپین	ښایست	خوبن	ودان

پنځلسم لوست

بشر دوستي

موخه: د متن لوستل، ليکل او د بشر دوستۍ په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ويلی شئ چې بشر دوستي څه ته وايي؟
- ايا تاسې له بې وزلو سره د خپل توان په اندازه مرسته کوئ؟ او ولې؟

څرنګه چې انسان په ټولنيز چاپېريال کې اوسيږي او په کليو، بانډو او ښارونو کې ژوند کوي بايد په ټولو چارو کې له يو بل سره، همکاري او مرسته وکړي. دستونزو او کړاوونو په وخت کې خوا خوږي ولري، که چېرې يو ناروغ وويني هغه بايد سمدلاسه روغتون ته ورسوي. که ددرملو داخيستلو پيسې ورسره نه وي، د خپل وس اوتوان په اندازه دي نغدې پيسې ورکړي. همداراز د خپلو خپلوانو او ګاونډيانو د حال اواحوال څخه ځان خبروي او په ډېره مينه دې تری دروغ ناروغ پوښتنه وکړي. په کشرانو دي شفقت او رحم کوي او دمشرانو درناوی دي خپله انساني دنده وبولي، څرنګه چې موږ انسانان يو، دا دانسانيت دنده ده چې د نړۍ د ټولو انسانانو سره مينه خپله بشري فريضه وبولو.
هرانسان دقدراو درناوي وړ دی. ناپوهو کسانو ته دسمې لارې لارښوونه وکړو. د غچ اخيستو په ځای د بخښنې روحيه په ځان کې وروزو، ځکه چې اصلي خوښي او نيکمرغي په بخښنه کې ده نه په غچ اخيستلو کې. له هر انسان سره بايد په خوږو الفاظو خبرې وکړو.
دخپل بدن په وينه او رګونو کې انسان دوستي وروزو، ځکه داد انسانيت تر ټولو غوره مقام دی. دانسان ژوند يوازې ددې لپاره نه دی چې خپل ځان سوکاله کړي، بلکې دنورو سوکالۍ ته هم په ډېر ارزښت قايل شي، لنډه دا چې د انسانيت او بشر دوستي له خپل همنوع سره د زړه له کومې خواخوږي ده، موږ بايد د ټول بشريت په غم او ښادۍ کې خپل ځان شريک وبولو، دا ځکه چې له نورو سره مينه د خپل ځان سره د مينې او محبت معنا لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- نوې کلمې پرتخته ولیکه او معنا یې کړه!
- په زده کوونکو باندې دمتن څو جملې املاء ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي.
۲. دلاندې کلمو مترادف له یاده په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

تولنیز	چارو	شفقت	چاپېریال	کړاوونو	درناوی
ګډ	ګاونډیانو	دنده	غچ	سوکاله	

۳. په لاندې کلمو کې د ربط توري پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

کې	او	په	وس	هغه	ښځه
چې	ورکړي	یو	مرسته	سره	هم

۴. په خپلو کتابچو کې لاندې قوسونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

الف: هر انسان دقدر او درناوي ور________. (ده ، دي ، دی)

ب: له هرانسان سره په کرووروکې په خوږو الفاظو خبرې ________. (وکړو ، کول)

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دبشر دوستۍ په معنا او مفهوم پوه شوي او خبرې کولی شي؟
- دمترادفو کلمو هم معنا یې له یاده پیدا شوې؟
- په ورکړل شو یو کلمو کې یې د ربط توري په ګوته کړل؟

کورنۍ دنده:

دبشر دوستۍ په هکله په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست

آزادي

موخه: د شعر لوستل ، ليکل او د آزادي په هکله معلومات ورکول او د نويو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- تاسې د آزادۍ په معنا او مفهوم پوهېږئ؟
- آيا د آزادۍ په هکله څه ويلی شئ؟

په شـرۍ کې ښـه يم زه آزاد فـقـير	نه وربښمو کې چنجی غوندې اسير
په خامتا کې حُر آزاد ښه دی سل ځله	لـه غـلامه چې لـباس يې وي حرير
د وژغـنو پـه کـيـږدۍ کې که آزاديم	يـو ويښته به يې ور نکړم په کشمير
په ويجاړه کې مرغه ځاله کې خوښ وي	په قفس کې د سرو زرو وي زهـير
چې مرغان په هــوا وينم چرګ په څمکه	راته ياد د اسارت شـي بد تــاثـير
همېشه اسير مرغـه دی خوړل شوی	او ښکې يې بالـښت د خان او مير

له ليندۍ د اسارته چې څوک خلاص شي

بـې وزره پـه هــــوا ځـي لکـه تير

(ګل پاچا اُلفت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- شعر ولوله؛ او معنا يې کړه!
- د شعر په مطلب باندې معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه :

۱. زده کوونکي دې شعر ولولي.

۲. زده کوونکي دې د لوستل شوي شعرمطلب په خپلو کتابچو کې په نثر واړوي.

۳. لغتونه او معناګانې:

فقير - غريب

اسير - بندي

حُر - آزاد

زهير - ناتوانه

ارزونه :

- آيا زده کوونکی شعر سم لوستلی شي؟
- د موضوع په مطلب پوه شول؟
- دشعر په مطلب خبرې کولی شي؟

کورنۍ دنده :

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.

(اسير_ ويجاړه_ اسارت_ زهير_ تاثير _ حرير)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسم لوست

د نومونو جوړښت (ساده نوم)

موخه: د متن سم لوستل، لیکل دساده نوم پیژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ساده نوم څه ډول نوم ته وایي؟
- کولی شئ چې څو ساده نومونه ووایئ؟

ساده نوم: هغه دی چې له یوې واحدې کلمې څخه جوړ شوی وي لکه:

کتاب، قلم، زره، خندا.

لاندې متن ولولئ! هغه ساده نومونه چې کرښه ورلاندې ایستل شوې ده په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

په کلي کې ژوند

په اوړي کې د کلي باغونه ښکلې اوخوندورې مېوې لري. بریالی د رخصتیو په ورځو کې له خپل پلار سره کلي ته ځي، هلته په خپل بڼ کې له پلار سره کار کوي.
دراتګ په وخت کې دخپلې مورلپاره: منې، ناک او زردآلو راوړي.
په کلیو کې ژوند خوندکوي. ځکه دکلي چاپېریال سمسور وي او دخلکو ګڼه ګونه هم زیاته نه وي باغونه او شنه چمنونه پکې وي. لښتي اوچینې هرې خواته بهیږي چې انسان یې له لیدلو څخه خوند اخلي. په کلیو کې ښځې له خپلو مېړونو سره د کرنې په چارو کې پوره مرسته کوي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په مناسب اواز ولوله!
- د ساده نوم ببلګې په تخته ولیکه او دهغو په هکله معلومات ورکړه!
- د څو جملو املاء په زده کوونکو باندې ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن د یوبل په مرسته په چوپتیا ولولئ!

۲. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

«مور ، کلی ، بڼ ، کار ؛ پلار»

۳. لاندې شعر ولولئ ، بیایې په خپلو کتابچو کې ولیکئ اوتر ساده نومونو لاندې یې کرښه وکاږئ

دغریب کاله ماشوم دی هر هلک یو ځل وهلی — نازیې هیڅ نه دی لیدلی په ژړاکورته راغلی

چا اخیستی غېږکی نه دی له سپیرو خاورونه کله — کور او کلي کې بې قدره خوار اوزار دی او سپدلی

ګل پاچا الفت

۴. دلوستل شوي شعر مطلب په خپلو کتابچو کې په نثر ولیکئ!

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ساده نوم په معنا او مفهوم پوه شول؟
- ایا زده کوونکي کولی شي چې له یاده نور ساده نومونه ووایي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو ساده نومونه ولیکي، بیادې یې په جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

ګیدړه

موخه: ددې کیسې لوستل او لیکل، او دکیسې په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د ګیدړو په هکله کیسې اورېدلې دي؟
- د هر کار د پیل لپاره تاسې د هغه پایله په پام کې نیسئ؟

یوه ګیدړه په یوه غره کې اوسېده، دې هیله درلوده چې یوه ورځ باغ ته د انګورو د خوړلو لپاره لاړه شي. ددې هیلې د پوره کولو لپاره له غره څخه د باغ په لور را روانه شوه. سهار مهال په تیاره کې باغ ته راورسېده. باغوان له باغ څخه ډېرجګ دیوال ددې لپاره را تاو کړی و چې باغ یې له خلکو او ځاروېو څخه خوندي پاتې وي.

ګیدړه تر باغ چاپېره وګرځېده. غو ښتل یې چې له دیوال څخه باغ ته واوړي. خو په دې کار بریالۍ نه شوه. په پای کې یې ددیوال په بېخ کې یو سوری ولید چې له دې سوري څخه باغوان خپل باغ او به کاوه.

ګیدړه له دې سوري څخه په ډېر زحمت باغ ته ننوته. کله چې یې په باغ کې دانګورو ځوړند وږي په تاک کې ولیدل. له خوښۍ نه یې ټوپونه ورته ووهل او په خوړلو یې پیل وکړ. دو مره انګور یې وخوړل چې له خپلې خېټې څخه یې د اوبو مشک جوړ کړ.

د سهار رڼا خپره شوه. ګیدړې وغو ښتل چې له راغلي سوري څخه بېرته ووځي خو دومره انګور یې خوړلي وو چې له سوري څخه وتل ورته ناممکن شوی وو. له ځان سره یې وویل چې بله چاره نشته، بې له دې چې بېرته وږې شي او ووځي.

دسهار لمر خپلې وړانګې په ټولو ځایونو خپرې کړې، باغوان له خپل سپي سره باغ ته را روان شو. کله چې باغ ته را ورسېد د باغ دروازه یې خلاصه کړه. ګوري چې ګیدړه باغ ته راغلې، سپي چې ګیدړه ولیده نو ورمنډې یې کړې او په ګیدړې یې حملې پیل کړې او له پښو یې وغورځوله. ګیدړې دژوند په وروستیو شیبو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې وويل: کاشکې مې لومړی د وتلو لار سنجولې وای او بیا باغ ته ننوتې وای که مې لومړی دا فکر کړی وای اوس به دا کار نه را باندې کېده.

ښوونکي ته لارښووني:

- دمتن د مطلب په هکله معلومات ورکړه!
- ښوونکی دې له زده کوونکو څخه وغواړي چې دکیسې په مطلب دې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې د یو بل په مرسته کیسه په چو پیتا سره ولولي.

۲. دلاندې مترادفو کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پیدا او په خپلوکتابچو کې یې د کلمو تر څنګه ولیکئ.

محفوظ- امید- لاره سنجول- بد- د اوبو راوړلو ظرف چې ژی هم ورته وایي.

الف: هیله ______

ب: مشک ______

ج: خوندي ______

۳. دمتن اصلی مطلب په لاندې جملو کې وښیئ.

الف: په ډېر تکلیف سره د ګیدړې ننوتل سوري ته.

ب: له سوري څخه بیرته وتل د ګیدړې لپاره ناشونی کار و.

ج: لومړی باید سړی د کار انجام ښه وسنجوي بیا هغه کار وکړي.

۴. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ، بیا یې د چوکاټ په مناسبو کلمو سره بشپړې کړئ.

ورته- یې- چې- روانه- مې

الف: غوښتل ______ چې له دېوال څخه باغ ته واوړي.

ب: له دې سوري څخه وتل ______ نا ممکن شوي وو.

ج: له غره څخه د باغ په لور را __________ شوه.

د: که ______ لومړی مې دا فکر کړی وای، اوس به په دې سرنوشت نه وم اخته شوي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا دوی د کیسې په اصلي مطلب پوه شول؟
- آیا دمترادفو کلمو هم معنا یې له چوکاټ څخه پیدا کړه؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د لوستل شوې کیسې مطلب په خو کرښو کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

مرکب نوم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د مرکب نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- د مرکب نوم په هکله معلومات لرئ؟
- له تاسو څخه په دې هکله څوک مثال ويلی شي؟

مرکب نوم: هغه دی چې له دوو خپلواکو کلمو څخه جوړ شوی وي لکه: کتابتون، پرهارپانه، سپين بولدک، جلال آباد، نوی ښار، ګلخانه، پکتيا کوټ، ميدان ښار.

په لاندې جملو کې هغو کلموته ځير شئ چې کرښه ترې لاندې ايستل شوې ده.

۱- د بلخ پوهنتون يو ښکلی کتابتون لري.
۲- سپين بولدک د کندهار په ولايت کې دی.
۳- په جلال آباد کې د نارنجو ونې ډېرې دي.
۴- زما ورور په نوی ښار کې اوسېږي.
۵- د حبيب کور په ګلخانه کې دی.
۶- پرهار پانه د يو بوټي نوم دی.

په پورتنيو جملو کې (مزار شريف، سپين بولدک، جلال آباد، نوی ښار) ګلخانه او پرهار پانه مرکب نومونه دي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله او د مرکب نوم په هکله معلومات ورکړه!
- د هر ګروپ زده کوونکي وهڅوئ چې په خپلو ګروپونو کې نور مرکب نومونه پیدا کړي او بیا دې هر ګروپ خپل مرکب نومونه په تخته ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي.
٢. جملې دې ولولي او مرکب نومونه دې په کې په ګوته کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.
- زرخانګه زما د ماما لور ده.
- بادام ګل د ماین لټوونکو په دفتر کې دنده لري.
- سره مخه یو ډول ناروغي ده.

په لاندې ورو چوکاټونو کې کلمې درکړل شوي دي، تاسو داړوندو کلمو په یو ځای کولو سره مرکب نومونه جوړکړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

سپین	پښتون	زر	کوټ	بولدک	درمل
ګل	غوټۍ	جمال	ښار	نوی	خانګه

٣. لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ.
- میرویس میدان - بریکوټ
- زرغون ښار - سپین غر

ارزونه:

- آیا زده کوونکو مرکب نوم وپیژانده؟
- د مرکب نوم نورې بېلګې له یاده ویلی شي؟
- په جملو کې یې مرکب نومونه وپېژندل؟
- د چوکاټونو له ورکړل شوو کلمو څخه یې مرکب نومونه جوړکړای شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ!

(سپین ګل، ګل غوټۍ، وزیر اکبر خان، میوند واټ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

اشر (ګډ کار)

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ګډ کار د ګټې په ارزښت پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا کله مو په ګډو کارونو کې برخه اخیستې ده؟
- ولې شئ چې ګډ کار څه ګټې لري؟

سباوون د خپلې درې جریبه ځمکې د کرلو لپاره ډېر پرېشان و، ځکه د کروندې مهال په تېرېدو و، ځمکه یې په خپله نه شوه کرلی نو د خپلې ماندینې (تورپیکۍ) سره یې مشوره وکړه. هغې ورته وویل چې د کلي ځوانان ورته په اشر وغواړه. سباوون هم د خپلې ماندینې خبره ومنله او د کلي زلمیان یې د جمعې په ورځ د اشر لپاره را وغوښتل. سباوون نورو ځلمیانو سره سهار وختي د ځمکې په اړولو پیل وکړ. ترغرمې پورې یې ځمکه واړوله، پټي او پولې یې جوړې کړې. تورپیکۍ د غرمې لپاره ښه خوندوره ښوروا پخه کړې وه. د کلي ځلمیانو په ګډه سره ډوډۍ وخوړه او د مازیګر تر لمانځه پورې یې په پټیو کې راز راز سابه وکرل.

سباوون د تورپیکۍ له مشورې څخه ډېر خوښ و. د شپې چې سباوون او ماشومان یې د سترخوان ته د ډوډۍ خوړلو لپاره کښیناستل، سباوون خپلو ماشومانو ته وویل: ((ګډ کار زموږ یو ډېر ښه دود دی. زه یوازې وم، ځمکه مې نه اړولی شوه او نه کرلی)) خو ګاونډیانو را سره مرسته وکړه. زه به په خپله هم د ګاونډیانو په اشرونو کې هرومرو برخه اخلم. د دې زامنو هم وویل کله چې ځوانان شوو نو موږ به هم له خپلو ګاونډیانو سره په کارونو کې برخه واخلو.

ښوونكي ته لارښووني:

- ښوونكی دې متن ولولي او د درس مطلب دې له زده كوونكو څخه وپوښتي.
- ښوونكی دې د اشر د ګټو په هكله معلومات وركړي.

د زده كوونكو فعاليتونه:

۱. زده كوونكي دې د ګډ كار د ګټو په هكله خبرې وكړي.

۲. زده كوونكي دې نوې كلمې په جملو كې وكاروي.

مهال - وخت　زلمی - ځوان　خوندوره - مزه دار　اشر- ګډ كار

۳. لاندې نيمګړې جملې په مناسبو كلمو سره په خپلو كتابچو كې بشپړې كړئ.

سباوون د خپلې درې جريبه ځمكې د كرلو له پاره ډېر ________________ و.

سباوون د كلي ځلميان د جمعې په ورځ ____________ ته را وغوښتل.

۴. لاندې كلمې په كتابچو كې وليكئ او بيا د ساده نومونو لاندې كرښه وكاږئ.

سباوون- ځمكې- كلي- خوښ- ځوانانو- كار- مرسته- اشر.

ارزونه:

- آيا زده كوونكي متن سم لوستلی شي؟
- زده كوونكو د ګډ كار د ارزښت او ګټې په هكله پوهه ترلاسه كړه؟
- آيا زده كوونكي كولی شي چې د ګډ كار په ارزښت خبرې وكړي؟

كورنۍ دنده:

زده كوونكي دې په خپلو كتابچو كې د خپل ګډ كار چې په كور، ښوونځي او يا په كوم بل ځای كې يې تر سره كړې وي، څو كرښې وليكي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوويشتم لوست

د کونړ سیند

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د کونړ د سیند په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا د کونړسیند مولیدلی دی؟
- ویلی شئ چې له دې سیند څخه خلک کومې ګټې ترلاسه کوي؟

د کونړ سیند د هندوکش له غرونو څخه سر چینه اخلي. د چترال له خوا د بریکوټ په سیمه کې کونړ ته داخلیږي او له دې ځایه د شیګل او اسمار پر لاره د دنګو دنګو غرونو په منځ کې له دم کلي یا اسعد آباد څخه تیر او مخ پرجلال آباد بهیږي. له دغه سیند سره د کامدیش او پیچ دري سیندونه هم یوځای شوي دي. د کونړ د زراعتي ځمکو پر خړوبولو سربیره کونړ ته یې ځانګړې ښکلا وربخښلې ده.

په دې سیند کې ډول ډول کبان او په شګو کې يې د سرو او سپینو زرو ذرې شته، چې ډلې ډلې ښکاریان د کبانو نیولو او زرلټوونکي د زرو په راغونډولو پسې ورځي. دا سیند د برېښنا د تولید او د ځمکو د خړوبولو لپاره ډېرې اوبه او دبندونو جوړولو لپاره مناسب ځایونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- د کونړ سیند په هکله دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې پرمخ ولیکي او معنا دې یې کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!
۲. نوې کلمې په جملو کې وکاروئ.

پیل   شروع   کبان   ماهیان   ښکلا   ښایست

۳. دلاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

دکونړ سیند هندوکش له غرونو څخه ________________ کېږي.

دکونړ سیند ډېر ________________لري.

د کونړ سیند ډېره زراعتي ځمکه ________________ .

د کونړ سیند د کونړ ولایت ته زیاته ________________ ورکړي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا د متن د مطلب په هکله خبرې کولی شي؟
- د نویو کلمو په معنا پوه شوي دي. او نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

د کونړ سیند په هکله هغه څه چې مو زده کړل، په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

مشتق نوم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، دمشتق نوم پېژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا تاسو د مشتق نوم اوریدلی دی؟
- مشتق نوم څه ډول نوم ته وایي؟
- کولی شئ چې د مشتق نوم بېلګې ووایئ؟

مشتق نوم: هغه دی چې له یوې ریښې سره مختاړی یا وروستاړی ونښلي او نوې کلمې ترې جوړې شي یا مشتق یا جوړ شوی نوم، د یوې خپلواکې (مستقلې) ریښې سره د لاحقې او سابقې په نښلولو جوړېږي. لکه: د (روغتیا) مشتق نوم د یوې مستقلې ریښې (روغ) او د (تیا) وروستاړی څخه جوړ شوی دی.

د (راتګ) مشتق نوم د (را) سابقې او د (تګ) ریښې څخه جوړ شوی دی.

لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته پام وکړئ ترکوموکلمو لاندې چې کرښه کښل شوې ده.

- زما خورځه ناروغه ده.
- ښوونکې د ښوونځي په میدان کې زده کوونکو ته وینا کوي.
- د تورګل پلار د نساجۍ په فابریکه کې کارګر دی.

په پورتنیو کلمو کې (خورځه، زرګر، کارګر، مشتق نومونه دي چې د یوې ریښې څخه د مختاړو اووروستاړو په نښلولو سره جوړ شوي دي. په لاندې توګه:

۱. د (خورځه) مشتق نوم چې د (خور) دریښې او د (ځه) د لاحقې په یو ځای کیدو سره جوړ شوی دی.

۲. د (زرګر) مشتق نوم د (ښووني) د ریښې او د (ګر) د لاحقې په نښلولو سره جوړ شوی دی.

۳. د (کارګر) مشتق نوم د (کار) دریښې او د (ګر) د لاحقې یا وروستاړي څخه جوړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې د مشتق نوم اود هغه د بېلګو په اړه لنډ معلومات و ړاندې کړي.
- ښوونکی دې د مشتق نوم بېلګې له زده کوونکو څخه وپوښتي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. دلاندې جملو تش ځایونو لپاره په قوسونو کې ساده نومونه او مشتق نومونه د رکړل شوي دي. تاسې له دې کلمو څخه یوه مناسبه کلمه پیدا او جملې وړباندې بشپړې کړئ.
(کتاب ، کتابدار باغ، باغوان ګل، ګلدانی)
د کتابتون __________ باید په خپل وخت ورووړل شي.
________________ باید کتابونه په ټاکلي ځای کې کېږدي.
________________ د ونو په ساتلو او دګلانو په کرلو ښه پوهېږي.
په ______________ کې رنګا رنګ ګلان او ونې وي.
د ______________ ساتنه ډېر مهارت غواړي.
د ژمي په موسم کې ګلان په ___________ کې کېښول او ساتل کېږي.
۳. لاندې متن ولولئ او په دې کې مشتق نومونه پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
افغانستان یو غرنی هېواد دی. دا ښکلی هېواد د ونو او غرونو د لرلو له کبله ښه هوا لري.
د دې وطن له هرې سیمې څخه راز راز غلې او مېوې لاس ته راځي.
په افغانستان کې ډول ډول طبی بوټي شنه کېږي.

ارزونه:

- آیا زده کوونکو د مشتق نوم وپېژانده؟
- د مشتق نوم په اړه نورې کلمې له یاده ویلی شي؟
- دوی وکولی شول چې نیمګړې جملې په مناسبو مشتقو نومونو او ساده نومونو سره بشپړې کړي؟

کورنۍ دنده:

دا لاندې د مشتق دنومونو رېښې او لاحقې سره بېلې کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.
(ښکاري، سیلانیان، لوګړی)

درويشتم لوست

موزيم

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د موزيم په معنا او مفهوم پوهيدل او د موزيم د لرغونو آثارو د ارزښت په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- موزيم کوم ځای ته وايي؟
- تاسې کله موزيم ليدلی دی؟
- هلته مو څه شی ليدلي دي؟

موزيم هغه ځای ته وايي چې د يوه هېواد ارزښتناک او د ډېرو زمانو لرغوني آثار په کې ساتل کېږي چې له يوه ځايه بل ځای ته د لېږدولو وړ وي. د تېرو زمانو د خلکو له خوا هغه جوړ شوي شيان چې د اغوستلو، کارولو، خوړلو، او سېدلو او لمانځلو لپاره يې جوړ کړي وي د تاريخي يا لرغونو آثارو په نامه يادېږي.

زموږ ګران هېواد افغانستان د نړۍ يو خورا لرغونی هېواد دی او ډېر لرغونی او زوړ تاريخ لري. تر اسلام د مخه په دې خاوره کې نور مذهبونه او اديان لکه: زردشتي او بودايي رواج وو. ددې مذهبونو زيات آثار تر اوسه پورې زموږ په هېواد کې موندل کېږي. لرغوني آثار ديو هېواد د تاريخ د يوه سند حيثيت او ارزښت لري. د نړۍ خلک د خپلو تاريخي آثارو قدر کوي.

موزيم د تاريخي پېښو او واقعاتو د معلومولو او اټکل لپاره يوه غوره وسيله ده. او د تېر وخت د ژوند بڼه، دود او د ستور په ډاګه کوي.

په افغانستان کې د هېواد د لرغونو آثارو د ساتلو په خاطر يو موزيم د کابل ښار په دارالامان کې موقيعت لري.دا موزيم په آسيا کې له مشهورو موزيمونو څخه ګڼل کېږي. لازمه ده چې موږ دموزيم په ارزښت وپوهېږو او په هغه کې د موجودو لرغونو آثارو ساتنه وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي.
- د موزيم د ارزښت په هکله دې معلومات ورکړي.
- له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې دموزيم د ارزښت په هکله خبرې وکړي.
- د متن څو جملې دې په زده کوونکو باندې وليکي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن دې ولولي.

۲. لاندې کلمې په کتابچو کې وليکئ! بيا د صفت تر کلمو لاندې کرښه وکاږئ.

(ګران، ډېر، هېواد، ارزښت، قدر، غوره، آثارو، مشهورو).

۳. دلاندې کلمو، ضد پيدا او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

الف: زوړ

ب: اسلام

ج: زيات

د: قدر

۴. پوښتنې:

- موزيم کوم ځای ته وايي؟ ځواب يې په کتابچو کې وليکئ.

۵. لاندې جملې په کتابچو کې وليکئ! بيا يې تش ځايونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ!

الف: د کابل موزيم ډېر ____________ آثار درلودل.

ب: زموږ ____________ هېواد افغانستان د ________ يو خورا لرغونی هېواد دی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د موزيم په هکله يې پوهه ترلاسه کړه؟
- آيا زده کوونکي د موزيم او دهغه د ارزښت په هکله خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شوو کلمو کې يې د صفت کلمې پيدا کړې؟
- د متضادو کلمو ضد يې پيدا کړی؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د موزيم د ارزښت په اړه په خپلو کتابچو کې څو کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلرويشتم لوست

دبُست كلا

موخه: د متن سم لوستل، ليكل، دبُست دكلا په هكله معلومات وركول دي.

هڅوونكې پوښتنې:

- څوک ويلی شي چې د بُست كلا په كوم ځاى كې ده؟
- ستاسو په فكر د بُست كلا به كومو بادشاهانو جوړه كړې وي؟

وايي چې غزنوي پاد شاهان به په ژمي كې د هلمند بُست ته تلل. په بُست كې يوه غونډۍ وه. د دې غونډۍ پر سر غزنوي پادشاهانو يوه لويه او ښكلې كلا جوړه كړې وه چې څلورو خواوو ته يې لوی لوی برجونه درلودل. ددې غونډۍ په لمن كې بازار، كاروان سرايونه، حمامونه او لوی جوماتونه جوړ شوي وو. خواوس هغه ښكلی ښار وران دی ځكه دا ښار چنګيز او تيمور وسوځاوه. چې اوس د بُست د ښار يوازې يوه دروازه آباده پاتې ده چې پنځه ويشت متره اوږدوالی لري. دا دروازه په يوولسمه ميلادي پېړۍ كې په خورامهارت او ښكلې بڼې جوړه شوې ده. چې شته والی يې زموږ په تاريخي آثارو كې شمېرل كېږي.

نو لازمه ده چې موږ دخپل ګران هېواد افغانستان په زړه پورې تاريخي آثار د زړه له كومې خوندي وساتو او هېڅوک ته دا اجازه ور نكړو چې دا ملي شتمني له منځه يوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- د بُست کلا په هکله دې خبرې وکړي.
- ښوونکی دې د متن څو جملې پر زده کوونکو باندې املاء کار وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. زده کوونکي دې دبُست کلا په هکله د ټولګي په مخکې خبرې وکړي او داسې نور تاریخی ځایونه دې په تخته ولیکي.
۳. د لاندې کلمو، ضد د چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

لویه	________	اوړی ـ ورهٔ ـ آباد
وران	________	بدرنګ ـ
ښکلا	________	
ژمی	________	

۴. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!
- غزنوي پادشاهانو په بُست کې څه شی جوړ کړي و؟
- د بُست کلا چا وسوزوله؟
- د بُست کلا دروازه څومتره اوږدوالی لري؟
- د بُست دروازه په څویمه میلادی پېړۍ کې په خورامهارت او ښکلې بڼه جوړه شوې وه؟

۵. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په مناسبو کلمو سره یې بشپړې کړئ.
بُست په ________________ کې یو ځای دی.
بُست کې ____________ یوه لویه کلا جوړې کړې ده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکي په دې پوه شول چې د بُست کلا په کوم وخت کې او دکومو پادشاهانو له خوا جوړه شوې ده؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ!
(بُست، غزنوي، غونډۍ، کلا، ښار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ويشتم لوست

د پښتو ژبې توري

موخه: د پښتو ژبې د تورو سم لوستل، ليکل او دتورو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتني:

- ويلی شئ چې د پښتو ژبې ټول الفبا (توري) څو دي؟
- پوهېږئ چې کوم توري د پښتو اصلي توري دي؟

دپښتو ژبې الفبا څلور څلوېښت توري لري لکه:

آ ـ ا ـ ب ـ پ ـ ت ـ ټ ـ ث ـ ج ـ ح ـ خ ـ څ ـ
ځ ـ د ـ ډ ـ ذ ـ ر ـ ز ـ ړ ـ ژ ـ ږ ـ س ـ ش ـ
ښ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ غ ـ ف ـ ق ـ ک ـ ګ ـ
ل ـ م ـ ن ـ ڼ ـ و ـ ه ـ ی ـ ې ـ ۍ ـ ئ ـ ي ـ

په دغو تورو کې (۲۲) توري د پښتو او فارسي تر منځ ګډ دي او نور اته توري يوازې په پښتو کې راځي چې هغه دادي:

ټ ـ ډ ـ ړ ـ څ ـ ځ ـ ږ ـ ښ ـ ڼ

په دغو څلورڅلوېښت تورو کې (۲۲) توري چپ او څلور نور کومکي توري دي.

په پښتو کې د عربي ژبې دغه لس توري هم په مستعار ډول کارول کېږي.

ث ـ ح ـ ذ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ ف ـ ق

خو د پښتو په کلمو کې راځي او که په کومه کلمه کې راشي نو هغه به اصلاً پښتو نه وي.

د پښتو د الفبا بېلګې په کلمو کې:

آسمان، اس، باغ، پلار، توت، ټولګی، جامې، ثوک، څراغ، ختکی، ځمکه، دېوال، ډوډۍ، ړوند، زنه، ژلمی، سترګه، شپه، ښځه، کور، او داسې نور.

ښوونکي ته لارښوونې:

➢ ښوونکی دې د پښتو ژبې اصلي توري پر تخته وليکي او له زده کوونکو څخه دې داسې کلمې وغواړي چې د پښتو توري پکې راشي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. د لاندې لغتونو هم معنا کلمې په تشو ځايونو کې وليکئ.

خاص، ګډ، کانسونينټ، واول.

شريک: ۲۱ توري د پښتو اوفارسي ترمنځ ______________ دي.

خپل: د پښتو ________________ توري اته دي.

چپ: د پښتو الفبا ۲۲ توري د___________ دي.

کومکي: په پښتو ژبه کې څلور توري ____________________ بلل کېږي.

۲. دهرې پوښتنې له پاره درې ځوابونه درکړل شوي دي. تاسو يې سم ځواب په نښه کړئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

په پښتو کې ټول مستعمل توري څو دي؟	( )	(۴۴)	(۱۰)	(۳۰)	( )
د پښتو او دري ترمنځ ګډ توري څو دي؟	( )	(۲۰)	(۲۲)	(۲۸)	( )
د پښتو په الفبا کې چپ توري څو دي؟	( )	(۲۲)	(۲۸)	(۲۱)	( )
د پښتو الفبا کومکي توري څو دي؟	( )	(۱۳)	(۴)	(۲)	( )

د الفباهر توري ته يوه کلمه په خپلو کتابچو کې وليکئ چې په هماغې توري پيل شوې وي.

لکه: (آ) آسمان.

۳. د پښتو اصلي توري څو دي؟ بيا د هر توري له پاره درې درې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۴. لاندې پښتو تورو ته داسې کلمې جوړې کړئ چې توري د کلمې په سر، منځ او پای کې راشي.

(ټ- ډ - ړ- ږ- ځ- څ- ښ- ڼ).

لکه: (ټال) په سر کې (غټان) په منځ کې (مټ) په پای کې.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د پښتو الفبا توري وپېژندل؟
- زده کوونکي کولی شي چې هر توري ته کلمې ووايي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پښتو اصلي تورو ته کلمې جوړې او بيا دې په جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ویشتم لوست

الوتکه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د الوتکې په اړه معلومات پیدا کول.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې الوتکه د لومړي ځل له پاره چېرې او د چا له خوا جوړه شوه؟
- الوتکو د انسانانو په ژوند کې کوم بدلون راوستی دی؟

دالوتکې په وسیله انسانان له یوه ځای څخه بل ځای ته په ډېره لږه موده کې سفر کولی شي. الوتکې د انسان په ژوند کې زیات بدلون راوستی دی.

الوتکه د لومړي ځل له پاره د (۱۹۰۳) م کال د دسمبر د میاشتې په (۱۷) نېټه دوو امریکایي ورونو چې اولیف رایټ او ویلبورایټ نومېدل په هوا کړه. دوی خپله لومړنۍ الوتنه د هغې الوتکې په وسیله چې یو ماشین یې درلود چې د لرګیو، تارونو او ټوکر څخه جوړه شوې وه د (۳۷) مترو په واټن سرته ورسوله. دا په نړۍ کې لومړنۍ الوتنه وه. تر دې وروسته نورو پوهانو د الوتکې جوړولو په کار کې ښه والی راوست، او س په نړۍ کې راز راز الوتکې جوړې شوې دي. ځینې الوتکې تر (۱۴۰۰۰) مترو لوړوالي پورې الوتنه کولی شي، لویې الوتکې زیات شمېر کسانو له پاره ځای لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د هوايي ترانسپورټ د ارزښت او ګټو په هکله د زده کوونکو د سويې په پام کې نيولو سره سم معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن د يو بل په مرسته ولولئ!

۲. د لاندې کلمو مترادف له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

تغير - فاصله – دنيا – چټک - طياره

الف: الوتکه ________________.   د: نرۍ ________________.

ب: بدلون ________________.   هـ: تېز ________________.

ج: واټن ________________.

۳. د لاندې پاراګراف تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په خپلوکتابچو کې بشپړ کړئ.

الوتکه د لومړي ځل له پاره په ۱۹۰۳ _______ کال کې دوو __________ وروڼو چې _________ نومبدل جوړه کړه.

دوی خپله ______ الوتنه د هغې الوتکې په وسيله چې يو ______ يې درلود، چې د_____________، تارونو او __________ څخه جوړه شوې وه د ۳۷ مترو په ______ سرته ورسوله. د ا په نړۍ کې لومړنۍ __________ وه.

۴. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.

(الوتکه ـ نړۍ ـ چټک ـ سفرـ بدلون).

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د متن په مفهوم پوه شوي دي او خپل معلومات نوروته ويلی شي؟
- آيا زده کوونکو و کولی شول چې ورکړل شوی پاراګراف په مناسبو کلموبشپړکړي؟
- آيا زده کوونکو د کلمو ضد پيدا کړی دي؟

کورنۍ دنده:

د الوتکې د ارزښت او ګټې په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه ویشتم لوست

د کلام اجزاوې

نوم

موخه: د نوم په معنا او مفهوم باندې پوهېدل، په جملو کې د نوم سم کارول، اود دې متن لوستل او لیکل دي.

هخوونکې پوښتنې:

- تاسې د څو شیانو نومونه واخلئ؟
- ستاسو په فکر نوم څه ته وايي؟

نوم:

نوم د وینا هغې برخې ته وايي چې د هغه په واسطه یو شخص، حیوان یا شی نومول کېږي نوم د څوک، چا، څه شي او څه شیانو پوښتنو ته ځواب ورکوي.

لاندې جملې ولولئ! ترکومو کلمو لاندې چې کرښه اېستل شوې ده د انسان، حیوان یا د یو شي نوم را ښیي.

١. زرغونه نن بازار ته ځي.
٢. اڅک خپل ملګري ته لیک لیکي.
٣. ګل غوټۍ لمر ته ناسته ده.
۴. هغه آس زیړ رنګ لري.

زرغونه، اڅک، ګل غوټۍ، آس

کلمې ټول نومونه دي زموږ په ژبه کې د (څوک او چا) پوښتنې د ا شخاصو او د څه شي پوښتنې د شیانو له پاره راځي.

مثلاً چا ـ څوک؟ ـ غوټۍ ـ ایمل ـ او زمری.

یادونه: په پښتو کې چا اوڅوک د مفرد اوجمع د پاره یو ډول راځي او توپیر یې د جملې په خبر کې څرګندیږي.

څه شی؟ ونه، موټر، اوبه، څمکه. څه شیان؟ غرونه، ونې، ګلان، میرږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د نوم او دهغه د مثالونو په وړاندې کولو سره معلومات ورکړه!
- پر زده کوونکو باندې د نوم ښېلګې د تختې پرمخ مشق او تمرين تر سره کړه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
۲. لاندې نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا د انسان نومونه پکې په نښه کړئ.
(زرغونه، روښان،ونه، ثوکې، آس، پسه).
۳. په لاندې نومونو کې د شيانو نومونه په نښه کړئ!
(مېز، ګيلاس، ساعت، ونې، ګلان، لاسونه).
۴. لاندې متلونه په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا تر نومونو لاندې يې کرښه وکاږئ!
۱. لمر په دوو ګوتو نه پټيږي.
۲. له بېکاره هر څوک بې زاره دی.
۳. ستا څه کمی دی، چې په لاس دې سورغمی دی.
۴. شرمښ هغه مېږه وړي، چې له رمې څخه جلا وي.
۵. خپله خوله هم کلا ده هم بلا ده.
۵. زده کوونکي دې په دوه کسيزه توګه يو بل ته املا ووايي او خپلې غلطۍ دې د ښوونکي په مرسته اصلاح کړي.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د نوم او دهغو مثالونو په وړاندې کولو سره کولی شي معلومات ورکړي؟
- آيا زده کوونکي وکولی شول چې د انسان، حيوان او دشيانو نومونه په ورکړل شوو نومونو کې په نښه کړي؟
- په ورکړل شوو متلونو کې يې نومونه پيدا کړی شول؟

کورنۍ دنده:

په خپله خوښه د انسان، ژاروېو، او شيانو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا يې په جملو کې وکاروئ.

اته ویشتم لوست

ټلویزیون

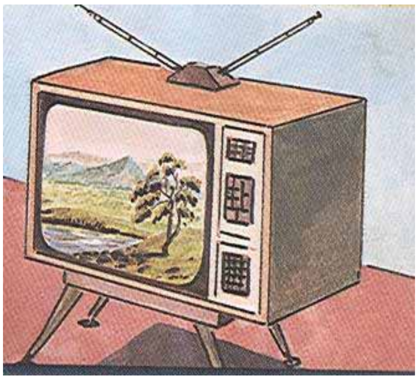

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د ټلویزیون پېژندل او د ټلویزیون په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- په انځور کې څه وینئ؟
- تاسې د ټلویزیون کومو خپرونو سره مینه لرئ؟

ټلویزیون د خبرو رسولو هغه وسیله ده چې د آواز سربېره تصویر هم ښيي. ټلویزیون یو داسې بکس دی چې مخې ته یې ښیښه لګېدلې ده. په دې ښیښه باندې د ویونکو او نورو شیانو تصویرونه ښکاري. د دې شاته د وړو وړو پرزو یو جال دی. ټلویزیون د راډیو یو پر مخ تللی شکل دی. توپیر یې دا دی چې موږ له راډیو څخه یوازې غږونه اورو او په ټلویزیون باندې له آواز سربېره تصویرونه هم راځي.

بل توپیر یې دا دی چې راډیو تر لیرې ځایونو پورې اورېدل کېږي. خو ټلویزیون له خپل مرکز څخه تر (۷۰) کیلو متره لیرې اورېدل او لیدل کیدای شي. خو اوس د ډیش انتنونو په جوړولو سره دا کار اسانه شوی دی. دهر ځای او دهر هېواد په ټلویزیون کې ډول ډول پروګرامونه خپرېږي.

په ټلویزیون کې د قرآن کریم ښوونه، تلاوت، روغتیایي پروګرامونه، خبرونه، تفریحي پروګرامونه، سپورتي لوبې، ترانې، سندرې، مرکې اوښوونیز فلمونه او داسې نور خپرېږي.

هر څوک د خپلې خوښې پروګرامونه په خپل وزګار وخت کې ګوري.

ټلویزیون د بېلا بېلو ښارونو، هېوادونو او کلیو عکسونه ښيي د ټولې نړۍ له حالاتو څخه موږ خبروي. د ساینس او د نورو علومو سبقونه را ته ښيي. ټلویزیون له سهار څخه تر ماښامه پورې د ماشومانو او ځوانانو د ښې روزنې له پاره هم ښوونیزې او روزنیزې خپرونې لري او ترې ګټه اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ د هېواد ماشومانو او ځوانانو ته په کار ده چې دوی د ټلویزیون تعلیمي او تربیوي خپرونې وګوري او ګټه ترې واخلي. د ټلویزیون د کتلو په وخت کې باید تاسې لیرې کښېنئ. ځکه چې نژدې کېناستل سترګو ته زیان رسوي.

د انګلیسي (برډ) او امریکایي (جنکنز) په هڅو پر (۱۹۲۵) م کال کې د بریښنا په څپو کې ټلویزیون د عکس لېږدولو تجربه بریالۍ شوه او بیا یو شمېر نورو پوهانو ددې کار په بشپړتیا کې هڅې وکړې او د ټلویزیون ننداره یې په نړۍ کې ورونښودله.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د ټلویزیون د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه پوښتنې وکړه چې کوم پروګرامونه د دوی له پاره په زړه پورې دي په دې هکله دې خبرې اترې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. لغتونه او معناګانې:

لغتونه	او معناګانې	لغتونه	او معناګانې
شکل	بڼه	توپیر	فرق
تصویر	عکس	مرکو	خبرو
تلاوت	سم لوستل او قرائت	زیان	ضرر
هڅې	کوښښونه		

۲. په خپلو کتابچو کې له پورتنیو لغتونو څخه مناسبې جملې جوړې کړئ!

۳. په لاندې کلمو کې د ضمیر کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

(ټلویزیون، وسیله، هغه، دوی، څوک، موږ، ملت، ټول، زموږ، تاسې)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ټلویزیون په اړه یې پوهه ترلاسه کړه؟
- زده کوونکي کولی شي چې د ټلویزیون د ارزښت او ګټو په هکله خبرې وکړي؟
- په ورکړل شویو کلمو کې یې ضمیرونه وپېژندل؟

کورنۍ دنده:

د ټلویزیون کومه خپرونه مو خوښېږي دهغې په باره کې په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه ویشتم لوست
د ماین خطرونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ماین له خطرونو څخه د ځان ژغورل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- که چېرې داسې ډبرې په یوځای کې ووینو چې په سره رنګ په نښه شوې وي باید څه وکړو؟
- د ناچاودلو مرمیو او ماینونو په لیدو سره باید مو ړ چاته خبر ورکړو؟

زرمینه د خپلې ترور کره تلله. کومه لاره چې د هغې د ترور کورته تللې وه، له یوې د ښتې څخه تېرېده چې ځینې ناپېژندل شوي شیان موجود وو.

یوه ورځ د مخه زرمینې ته د ماینونو د خطر پېژندنې او ناچاودلو شیانو د کورس ښوونکې د ماینونو له خطرڅخه د مخنیوي په اړه معلومات ورکړي و، د لارې په اوږدو کې زرمینې ته د خپل استاذ خبرې په یاد وې او په فکر کې یې راګرځېدلې، هسې نه چې په کوم ماین وربرابره شي. په همدې فکر کې وه چې ناببره یې سترګې په ماین ولګېدې. زرمینه بې له دې چې وارخطا شي ودرېده او د خپل استاذ ټولې خبرې یې را په یاد شوې. لومړی یې هغه د ډبرې په وسیله په نښه کړ. خو په دې یې هم تسلي ونه شوه بیا یې یوه ټوټه را واخیسته او په هغه ځای کې یې د یوې نښې نښانې په شکل کېښوده. په خپله په هماغه لاره چې راغلې وه ستنه شوه او دماین پاکۍ دفتر ته یې خبر ورکړ، دماین پاکولو یوه ډله له زرمینې سره روانه شوه او هغه سیمه یې له ماینونو څخه پاکه کړه. د ماین پاکۍ دفتر د زرمینې ښوونځي ته دهغې د ښه کار په خاطر یو ستاینلیک واستوو. بله ورځ سرښوونکي د ښوونځي ټول زده کوونکي راوبلل او د زرمینې د هوښیارۍ کیسه یې ټولو ته بیان کړه. بیا یې له زرمینې څخه مننه وکړه او ستاینلیک یې ورکړ. سر ښوونکي له ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

زده کوونکو څخه وغوښتل چې باید د زرمینې په شان له هوښیارۍ او زیرکۍ څخه کار واخلي. د ماین د لیدلو په صورت کې باید د ماین پاکۍ دفتر ته خبر ورکړو که موسسه لیرې وي نو ښایي چې د کلي مشران او سپین ږیري خبر ورکړي.

ښوونکي ته لارښووني:

- د ماین د خطرونو په هکله معلومات ورکړه!
- زده کوونکي وهڅوئ چې د ماینونو د خطرونو په هکله چې څه معلومات لري خبرې پرې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. د لاندې کلمو مترادف له درکړل شویو کلمو څخه پیدا او د کلمو ترڅنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

نابېره ـ	ناڅاپه ـ	سمدوار
ډېرې ـ	لوټې ـ	تیرې
تسلي ـ	اطمینان ـ	باور
شکل ـ	بڼه ـ	څېره
سیمه ـ	منطقه ـ	کلی

۲. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست او خپل ځوابونه د پاراګراف په بڼه پر خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف: زرمینه چېرته تلله؟ ب: په لاره کې یې څه ولیدل؟ ج: زرمینې څه وکړل؟

د: بیا یې چاته خبر ورکړ؟ هـ: په پای کې څه وشول؟

و: که تاسې هم په کومه سیمه کې له ماین سره مخامخ شئ څه کولی شئ؟

۳. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او د ضمیر له کلمو څخه کرښه وکاږئ.

ورځ ـ هغه ـ ماین ـ سیمه ـ چا ـ ځوک

الف: زرمینه بې له دې چې ____________ شي، ودرېده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د ماین د ننبو په اړه معلومات پیدا کړ؟
- آیا زده کوونکي د متن په مطلب خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شویو کلمو کې د ضمیر کلمې پیدا کړئ؟

کورنۍ دنده:

د لوستل شوي کیسې مطلب په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

د ټپ تړل

موخه: دمتن سم لوستل، ليکل او د ټپ دتړلو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا ستاسو کوم ځای که ټپي شوی دی؟ بيا مو د خپل ټپي شوي ځای په اړه څه فکر کړی دی؟
- که يو ځای مو ټپي شي څه بايد وکړئ؟

رحمان او اجمل په بڼ کې لوبې کولې. د لوبو په وخت کې ناڅاپه د رحمان پښه وښويېده او په ځمکه راوغورځېده. لاس يې ټپي او ډېر ژوبل شو.

اجمل نور څه پيدا نه کړل يو څه خاوره يې دهغه پر ټپي شوي ځای واچوله چې وينه يې پرې بنده شي. کله چې رحمان کورته راغی موريې شليدلي کالي او دلاس ټپ وليد. ترې يې وپوښتل چيرې دې ځان ژوبل کړ؟ رحمان وويل مور جانې ما او اجمل دواړو په بڼ کې لوبې کولې چې ناڅاپه مې پښه وښويېده او پرځمکه وغورځېدم مور يې نور هېڅ ونه ويل لومړی يې په پاکو اوبو او صابون د هغه ټپ له خاورو او وينو ومينځه او په يو نرم او پاک ټوکر يې وتاړه چې وينه يې بنده شي. کله چې دهغه پلار خبر شو رحمان يې د کلي نږدې کلينيک ته ور ووست. پلار يې ډاکټر ته ټوله کيسه و کړه ډاکټر د هغه ټپ له خاورو څخه ښه پاک کړ، بيا يې د ميکروب ضد درمل پرې واچول او زخم يې وتاړه.

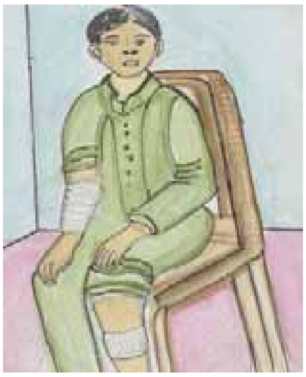

بيا يې ورته وويل: پر ټپ خاوره او نسوار اچول ډېر زيان لري. تيتانوس او نوري خطر ناکې ناروغۍ مينځ ته راوړي او کله کله د ټپي د مړينې سبب ګرځي. په خاورو کې ډول ډول ميکروبونه وي چې که پر ژوبل شوي ځای واچول شي په ډېره اسانۍ سره دغه ميکروب د انسان بدن ته ننوځي د ټپونو په جوړېدلو کې پاکوالی لومړۍ درجه ارزښت لري څوک چې ټپ ترې بايد خپل لاسونه په پاکو اوبو او صابون پرې مينځي او بيا زخم په پاکه ټوټه وتړي او تر جوړېدو پورې پاک وساتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې لوست ولولي او نوې کلمې دې معنا کړي.
- د ټپ د تړلو او د هغه د پاک ساتلو په هکله دې معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې د لوست متن ولولي، بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټپ د تړلو په هکله خبرې وکړي.

۲. لغتونه او معناګانې:

ټپ ـ زخم	ناڅاپه - نابېره
شلیدلی ـ څیري	ټوکر ـ ټوټه

۳. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

- رحمان او اجمل په بڼ کې څه کول؟
- ډاکټر د رحمان پلار ته څه وویل؟
- کوم شی د تیتانوس د ناروغۍ سبب کېږي؟

۴. له درکړل شوو قوسونو څخه د کلمو سم شکل وټاکئ او د جملو په تشو ځایونو کې یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

اجمل دغه په ټپ یو موټی ________________ واچوله.	(ښاوره، خاوره)
ډاکټر وویل: په ټپ خاوره اچول ډېر __________ لري.	(ظرر، ذرر، ضرر)
د زخم په مینځلو کې د اېشولو اوبو او________ څخه ګټه واخلئ.	(صابون، ثابون)
د ټپ __________ به پاک ټوکر بنه وي. (ترل، تړل)	
ټپ باید لومړی په پاکو اوبو __________ شي.	(ومینځل، واینځل)

۵. دلاندې مفردو کلمو د جمع شکل په خپلو کتابچو کې ولیکئ

بڼ ـ ډاکټر ـ ټپ ـ لوبه ـ لاس ـ پلار.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- آیا دوی د ټپ په هکله خبرې کولی شي؟ او د ټپ د لارو چارو په اړه یې معلومات ترلاسه کړ؟
- پوښتنو ته یې ځوابونه وویلی شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.

(ټپ، زخم، خاوره، پاکوالی، میکروب، بڼ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو د يرشم لوست

د نشه يي توکو زيانونه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د نشه يي توکو په زيانونو پوهېدل او له هغو څخه ځان ساتل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا ويلى شئ چې نشه يي توکي په څو ډوله دي؟
- که چېرې يو څوک په نشه يي توکو روږدى وي د هغه ژوند به څه ډول وي؟

نشه هغه حالت ته وايي چې نشه کوونکى يې د عادي حالت څخه ووځي. اودېنو او بدو توپير و نشي کړای. نشه يي توکي لکه چرس، بنګ، ترياک، هيروئين، شراب او داسې نور. چې په هره بڼه وکارول شي بدن ته زيان رسوي.او انسان خپل جسمي او روحي فعاليتونه په ښه توګه سرته نشي رسولی. پورته نشه يي توکي په اقتصادي لحاظ انسان ته زيان رسوي. نشه يي انسان د نشې د ترلاسه کولو له پاره په هره بيه چې وي پيسې ورکوي. له اقتصادي زيان سربېره د انسان په وجود کې ډول ډول ناروغۍ رامنځ ته کوي. او د هرې ورځې په تېرېدو سره د خپل وجود پياوړتيا له لاسه ورکوي. نشه يي کسان د وجود په کمزورۍ کېدو نه شي کولی چې خپل ورځيني کارونه سرته ورسوي او يا د خپلو کارونو له پاره مهال وېش په پام کې ونيسي. نشه يي کسان د خپل بيکاره او کمزوري وجود له مخې د کار کولو له ډګر څخه وځي ورو ورو له غريبۍ سره مخ کېږي د خپلې کورنۍ او ټولنې د اوږو بار ګرځي. ډېر

تنکي ځوانان د نشه يي توکو د پيسو د ترلاسه کولو له پاره په غلا او نورو ډول ډول جرمونو لاس پورې کوي. د نشه يي توکو د عادت عوامل: جګړه، کډوالي، بې وسي، ناوړه او خراب ملګري او کورنۍ ستونزې او داسې نور دي، نو په کار ده هغه کسان چې په دې ناوړه عمل بانديې

اخته دي له ځان سره پیاوړي او قطعي پرېکړه وکړي او دغه بد او زیان رسوونکی عمل پرېږدي. او پر ځای یې خپل وجود په مېوو او دانو پیاوړی کړي. تر څو په ژوند کې نېکمرغه او بریالی واوسي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي او بیا دې د نشه يي توکو په زیانونو لنډې خبرې وکړي.
- ښوونکی دې له زده کوونکو څخه په وار وغواړي چې د نشه يي توکو نومونه واخلي او د زیانونو په اړه دې یوه یوه جمله د تختې پرمخ ولیکي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. د نشه يي توکو نومونه دې واخلي او په زیانونو دې نورو ته معلومات ورکړي.

۳. لاندې پوښتنو ته مناسب ځوابونه ووایئ.

- د نشه يي توکو د عادت عوامل کوم دي؟
- نشه يي خلک ولې خپل ورځینې کارونه په سمه توګه نه شي تر سره کولی؟

۴. د لاندې کلمو ضد پیدا او د کلمو تر څنګه يي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

ښه ـ ورځ ـ جګړه ـ خراب

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د نشه يي توکو د زیانونو په هکله پوهه ترلاسه کړه؟
- ایا زده کوونکي کولی شي چې د نشه يي توکو دزیانونو په هکله خبرې وکړي؟
- زده کوونکي کولی شي چې د نشه يي توکو د زیانونو په هکله څو کرښې ولیکي؟

کورنۍ دنده:

نشه يي انسان ولې خپل ورځیني کارونه په سمه توګه نشي ترسره کولی؟ په دې هکله څو کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د چينې غاړه

موخه: د متن لوستل، ليکل د چينې داوبو د ارزښتونو او ګټو په هکله معلومات ورکول او په متن کې د صفت د کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو په کوم ځای کې چينه ليدلې ده؟
- په کومو ځايونو کې چينې موجودې دي؟

الله پاک زموږ د ګران هېواد په ځينو ځايونو کې ښکلې او د خوندورو اوبو چينې پيدا کړې دي.

د چينو اوبه ډېرې روڼې، پاکې او سړې دي. زموږ خلک د ښناک له پاره د چينو اوبه کاروي. زياتره چينې د غرونو په لمنو او ښکلو درو کې موجودې وي، چې د هغو سيمو خلک ورڅخه پوره ګټه اخلي. ښځې، نجونې او پېغلې د ښبلو داوبو دراوړلو له پاره چينو ته ځي او په منګې کې اوبه راوړي. د چينې اوبه د خدای (جل جلاله) لوی نعمت دی، نو ددې وړيا نعمت په هکله زموږ خلکو په لنډيو کې په ډېره ښه توګه د چينو يادونې کړې دي. غوره داده چې د چينو له اوبو سره بې پروايي ونه کړو او په هغو کې دچټليو د اچولو او يا نورو ورانيو څخه په کلکه ډډه وکړو او د دې طبيعي زېرمې په ساتنه کې ډېره پاملرنه ولرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي!
- د چينې د ارزښت په اړه دې معلومات ورکړي!
- په زده کوونکو باندې د متن له مخې د صفت کلمې پيدا او د تختې پرمخ وليکي.
- زده کوونکي دې وهڅوي چې دچينې په هکله نورې لنډۍ له ياده زده کړي او بيا دې په ټولګي کې ووايي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. د چينو د ساتلو په اړه دې څو زده کوونکي خبرې وکړي.

۳. پوښتنې:

- د چينې اوبه ولې سړې دي؟
- د چينې اوبه ولې روڼې او پاکې دي؟

۴. لاندې کلمې ولولئ، په خپلو کتابچو کې يې وليکئ، د صفت کلمې په نښه کړئ او وروسته يې په جملو کې وکاروئ.

پاک ـ	چينه ـ	هېواد ـ	ګران ـ	ښکلو ـ	غزنى ـ
ډېر ـ	ګټه ـ	خلک ـ	اوبه ـ	روڼې ـ	پاملرنه ـ

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلى شي؟
- آيا دوى د چينو د ارزښت او ګټو په اړه خبرې کولى شي؟
- زده کوونکو پوښتنو ته سم ځوابونه وويل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د چينې د ارزښت او ګټو په اړه څو کرښې وليکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري د يرشم لوست
خاص نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل د خاص نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ځوک ويلی شي چې خاص نوم کوم نوم ته وايي؟
- تاسې د خاص نوم څو بېلګې ووايئ!

خاص نوم: د ټاکلو اشخاصو او شيانو د نومونو له پاره کارول کېږي،

لکه: خوشحال خټک، جامي، ميرويس نيکه، غازي امان الله خان او نور...

د لاندې کلمو په هره برخه کې يو لړ خاص نومونه راوړل شوي دي تر لوستلو وروسته خاص نومونه پيدا کړئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

١. خوشحال خټک، رحمان بابا، ملالۍ، زرغونه انا.

٢. ښارونه: کابل، ننګرهار، قندهار، پېښور، توکيو.

٣. هېوادونه: افغانستان، امريکا، ايران، پاکستان.

۴. سيندونه: هريرود، هلمند، آمو، کوکچه.

۵. بحيرې: کسپين، توره بحيره، مديترانه.

٦. اوقيانوسونه: د اطلس او قيانوس، د هند اوقيانوس.

٧. سيارې: عطارد، زهره، مريخ، زحل، او رانوس.

٨. ورځپاڼې:د کابل انيس ورځپاڼه، د کابل ښار د اصلاح او هېواد ورځپاڼې

٩. مجلې: د کابل عرفان، کابل، د کمکيانو انيس.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د خاص نوم د پېژندلو څو بېلګې دې پر تخته ولیکي.
- لکه: افغانستان، بلخ.
- ښوونکی دې د متن نوې کلمې د تختې پر مخ ولیکي. او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې خاص نومونه په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن دې په لوړ آواز ولولي.

۲. په لاندې کلمو کې خاص نوم په نښه او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

رحمان بابا ـ زرغونه انا ـ کابل ـ ننګرهار ـ مزار شریف ـ

ایران ـ د ننګرهار سپین غر آمو سیند.

۳. لاندې متن په خپلو کتابچو کې ولیکئ، بیا تر خاصو نو مونو لاندې یې کرښه وکاږئ.

شېرباز اکا خپلو زامنو سورګل او چنارګل ته نصیحت کاوه او ویل یې: ((ګرانو زامنو! زما خبرې په غور سره واورئ. تل یو موټی اوسئ. خوک مه پرېږدئ چې ستاسو تر منځ درز واچوي. کومه رمه چې له ما څخه تاسو ته پاتې ده د زیاتوالي په حال کې ده.

نو او س د پخوا په شان دا امکان نشته چې مېږې د څر له پاره یوازې د بکوا دښتې ته بوځئ.

ښه به دا وي چې رمه د سپین غره او یا تور غره په لمنو کې وپیایئ.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیازده کوونکو د خاص نوم په اړه پوهه ترلاسه کړه؟
- په متن کې یې خاص نومونه پیدا کړای شول؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په کور کې څو خاص نومونه په کتابچو کې ولیکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.

یادونه:

بکوا د فراه په ولایت کې د یوې د ښتې نوم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور دېرشم لوست

ګل پاچا الفت

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ګل پاچا الفت پېژندل او په متن کې د خاص نوم په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا د ګل پاچا الفت په هکله څه ويلی شئ؟
- څوک کولی شي چې دده ليکوال په هکله خپلو ټولګيوالو ته معلومات ورکړي؟

ګل پاچا الفت د مير سيد پاچا زوی په (۱۲۸۷) لمريز هجري کال د لغمان د قرغيو دولسوالۍ په عزيز خان کڅ کې زېږېدلی و، دی يو پوه او فاضل انسان و. د خپل وخت پوهې يې حاصل کړې، څرنګه چې د غه ستر اونوميالی ليکوال او شاعر د زده کړې په پړاو کې ډېر ذکي او هوښيار و، نوپرخپلو استاذانو ډېر ګران و.

نوموړي کلونه کلونه دهېواد په علمي او فرهنګي ټولنو کې دنده تر سره کړې ده. ډېر کتابونه يې ليکلي دي. «غوره نثرونه» او «غوره اشعار» يې مشهور کتابونه دي.

ښاغلی الفت په خپلو ليکنو کې موږ ته بلنه را کوي چې علم او پوهه زده کړو او عمل ورباندې وکړو. لکه چې وايي: بې عمله پوهه د غلطې پوهې مثال لري او غلطه پوهه له انسان څخه شيطان جوړوي. همدا رنګ خپل هېواد اوخلک ورباندې ګران وو او ټول افغانان ددې هېواد بچيان بولي، لکه چې وايي:

ديوه وطن او لاديو   تېر له سره په هېواد يو
دا وطن دی په موږ ګران
دا وطن دی د افغان

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکی دې دمتن د مهمو ټکو په هکله زده کوونکو ته ګټور معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي.
٢. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ.

______________ یو پوه او فاضل انسان و، په سلګونو کتابونه یې لیکلي دي.

ښاغلی الفت یو ښه ________او لیکوال و.

د ښاغلي الفت ____________________ مشهور کتابونه دي.

٣. د لوستل شوي شعر مطلب په نثر واړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
٤. په متن کې خاص نوم پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د ګل پاچا الفت په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو د شعر مطلب په نثر ولیکلی شو؟
- زده کوونکو په متن کې خاص نومونه پیدا کړل؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ګل پاچا الفت په اړه، څه چې یې زده کړل، څو کرښې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه د برشم لوست

عام نوم

موخه: د متن لوستل، لیکل، دعام نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په فکر عام نوم څه ډول نوم ته ویل کېږي؟
- تاسې کولی شئ چې د عام نوم څو بېلګې ووایئ؟

عام نوم: هغه نوم ته وايي چې په خاصو او ټاکلو شیانو او ځایونو د لالت نه کوي. عام نوم هغه خپلواکه معنا واله کلمه ده چې په خپل ځان او دخپل ځان په شان نور موجودات په عامه بڼه رانبيي.

د مثال په توګه: سړی، ونې، بزګران، بازار، ښار، کلی، بانډه. ښځه، نجونې، هلکان، استاذ، کتاب، قلم، کور.

لاندې جملې ولولئ تر کومو کلمو لاندې چې کرښه ایستل شوې ده هغو ته پام وکړئ:

۱. په ښوونځي کې زده کوونکي زده کړه کوي.
۲. سېلاب راغی او ونې يې له بېخه وایستې.
۳. د اطفايې کارکوونکو نن په بازار کې ډېر زیات اور مړ کړ.
۴. د کابل په ښار کې ځوکاله د مخه داسې بسونه په کار لویدلي وو چې د برېښنا په واسطه يې کار کاوه.
۵. ځینې خلک په ښار او ځینې يې په کلي او بانډو کې ژوند کوي.

په پورتنیو جملو کې ښوونځي، زده کوونکي، ونې، کارکوونکي، بازار، اور، ښار، کلي، بانډه، بسونه، او برېښنا داسې کلمې دي چې یو ټاکلی شخص او یا شی نه ښيي، بلکې عام نوم را ښيي، ځکه ذکر شوي نوم ته عام نوم وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د عام نوم د مثالونو په ورکولو سره زده کوونکو ته معلومات ورکړئ.
- له متن څخه عام نوم پر تخته وليکئ لکه: ښوونځی.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن يو د بل په مرسته په چوپتيا سره ولولئ.

۲. هر ګروپ دې د عام نوم په معنا او مفهوم په خپل منځ کې خبرې وکړي او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي په مخکې د عام نوم تعريف له ياده ووايي او څو عام نومونه دې د ښېلګې په توګه پر تخته وليکي.

۳. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې وليکئ او تر عامو نومونو لاندې يې کرښه وکاږئ.

مردان هغه دي چې همت ناک وي　　　د ننګ په کار کې چست وچالاک وي

خوشحال ختټک

۴. لاندې متن ولولئ او يوازې عام نومونه پيدا او په کتابچو کې يې وليکئ.

افغانستان يو زراعتي هېواد دی. ډېر خلک يې په بزګرۍ او مالدارۍ بوخت دي. دوی په کرونده کې له ماشينونو او ټرکټورونو څخه ګټه اخلي، زموږ د هېواد زيات شمېر خلک د کورنيو ځارويو له حاصلاتو، لکه شيدې، مستې، پوځې، غوښې او غوړو څخه ګټه اخلي او همدا ډول له وړيو، پوستکو، کولمو او د ځارويو له ښکرونو څخه هم ګټه اخلي، چې زموږ د هېواد د صادراتو لويه برخه جوړوي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د عام نوم په هکله پوهه تر لاسه کړه؟
- زده کوونکي د عام نوم په اړه خبرې کولی شي او بېلګې يې په نومونو او کلمو کې ويلی شي؟
- زده کوونکي د خپلو زده کړو څخه د خوښۍ احساس کوي؟
- آيا دوی وکولی شول چې په ورکړل شوي متن کې عام نومونه پيدا کړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه عام نومونه له ياده په خپلو کتابچو کې وليکي او په جملو کې دې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ د پرشم لوست

لمریز نظام

موخه: د متن لوستل، لیکل د لمریز نظام په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې لمریز نظام یعنی څه؟
- آیا پوهیږئ چې زموږ په لمریز نظام کې څو سیارې موجودې دي؟

کله چې موږ آسمان ته ګورو، د ورځې لمر او د شپې په کې سپوږمۍ او ستوري وینو. د لمر په وجه ورځ رڼا وي، آسمان د شپې له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلی ښکاري.

په لمریز نظام کې (۹) سیارې موجودې دي چې ټولې د لمر په شاو خواکې څرخي. یوازې ځمکه په (۳۶۵) ورځو او شپږو ساعتونو کې چې یو کال دی یو ځل له ځمکې څخه راڅرخي.

سیارې په خپله رڼا نه لري. خپله رڼا له لمر څخه اخلي. کله چې موږ د شپې له خوا آسمان ته وګورو ډېر ستوري وینو او د ورځې له خوا موږ دا ستوري نشو لیدلی، ځکه دلمر رڼا ډېره زیاته وي.

لمریز نظام د خدای تعالی (جل جلاله) د قدرتونو یوه روښانه نښه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د لمريز نظام په اړه د زده کوونکو د پوهې او سويې په پام کې نيولو سره معلومات ورکړئ.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. لغتونه او معناګانې

الف: وجه — سبب

ب: سياره — هغه ستوري چې دلمر په شاوخوا څرخېږي او خپله رڼا نه لري.

ج: نښه — علامه

د: نظام — جوړښت او ترتيب

۲. د لاندې جملو تش ځايونه په ورکړل شوو مناسبو ربطي تورو سره ډک او په خپلو کتابچوکې وليکې.

- آسمان ______ شپې له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلې ښکاري.
- (په، د ، له، چې)
- په شمسي نظام ________ نهه سيارې موجودې دي.
- (کې، د ، څخه، له)
- سيارې خپله رڼا د لمر ________ اخلي.
- (چې، کې، څخه، ، په)
- کله چې مور آسمان ________ د شپې ګورو ، ډېر ستوري وينو.
- (چې، کې، په، ته)
- ځمکه په ۳۶۵ ورځو ، او شپږو ساعتونو کې يوځل دلمر په ________ را څرخي.
(شا ، خوا ، شاوخوا)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د لمريز نظام په هکله خبرې کولی شي؟
- آيا زده کوونکي د پوهې او معلوماتو لاس ته راوړلو څخه د خوښۍ احساس کوي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لمريز نظام په هکله څو کرښې مقاله وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه دېرشم لوست

ابن سینا

موخه: د متن لوستل، لیکل،او د ابن سینا په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ابن سینا څوک و؟
- څه فکر کوئ چې دغه عالم په کومو ، علومو کې پوره لاس درلود؟

ابن سینا د نړۍ مشهور عالم او. د بخارا په ښار کې زېږېدلی و.

نومړی لا د شلو کلونه و چې د خپل وخت د یوه پوه شخص په نوم یادېده.

ابن سینا سربېره پردې په شاعرۍ کې هم مشهور و.ابن سینا د طب په هکله شپاړس کتابونه لیکلي دي. خورا مشهور کتاب یې د (القانون فی الطب) په نوم یادیږي. له دې کتاب څخه تر شپږ سوو کلونو زیات د درسي کتاب په توګه ګټه اخیستل کېده. او س هم په ځینو ځایونو کې له نومړي کتاب څخه ګټه اخیستل کېږي. د ا کتاب د عصري طب بنسټ جوړوي.

ابن سینا د فلسفې او عقایدو په هکله (۲۸) کتابونه لیکلي دي. همدا ډول یوولس کتابونه یې د نجوم او ساینس په برخه او څلور کتابونه یې د شعر او شاعرۍ په اړه لیکلي دي. دنړۍ اوسنی طبابت دهغه له معلوماتو څخه منځ ته راغلی او د نړۍ ټول خلک د ابن سینا خدمتونو ته په درنه سترګه ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکی دې د ابن سینا په اړه معلومات ورکړي.
- ښوونکی دې نوې کلمې په تخته ولیکي او معنا دې کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي.
خو تنه زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه څه چې یې له متن څخه زده کړل معلومات وړاندي کړي.

٢. لاندې لغتونه معنا شوي دي تاسې له هرې کلمې څخه جملې جوړې کړئ.

مشهور ______	(د شهرت خاوند)
طبابت ______	(درملنه)
سربېره ______	(علاوه)
نجوم ______	(دستورو علم)
عصري ______	(د زماني سره سم)
بنسټ ______	(اساس)

٣. دلاندې پوښتنو له پاره په شفاهي توګه سم ځوابونه ورکړئ.

- ابن سینا په کوم ښار کې زیږیدلی و؟
- ابن سینا په کومو علومو کې پوره لاس درلوده؟
- ابن سینا څو کتابونه لیکلي دي؟

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي وپوهېدل چې دغه پوه عالم کوم کوم کتابونه لیکلي دي؟
- آیا زده کوونکو وکولی شول چې پوښتنو ته سم ځوابونه ورکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه یوه لنډه مقاله ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

دوني رېښې

موخه: د متن لوستل، ليکل او د وني رېښو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو د وني رېښې ليدلې دي؟
- د ونو هغه برخه چې د خاورو لاندې ده څه نوميږي؟
- ستاسو په نظر دونو رېښې څه دنده لري؟

کله چې تاسو وني ته ګورئ نو يوازې پاڼې، څانګې او تنه يې ستاسو په نظر راځي. خو دونو هغه برخه چې ترځمکې لاندې ده او د رېښو په نوم يادېږي تاسو يې نه وينئ.

رېښې هم د څانګو په شان لويې او کوچنۍ دي. ترځمکې لاندې وي او په ستر ګو نه ليدل کېږي د ځينو ونو رېښې دهغو ونو د څانګو په اندازه په ځمکه کې غځېدلي دي.

ځينې رېښې په ځمکه کې ژورې تللي وي او ځينې د ځمکې سطحې ته نږدې وي. دريښو يوه دنده داده چې ونه په خپل ځای ټينګه ساتي. که ونه رېښې ونه لري نو تېز باد يې رانسکوروي.

تاسو به ليدلي وي چې زياتې ونې دزياتو تېزو بادونو سره ټينګې ولاړې وي.چې دا ټينګوالی يې د زياتو او کلکو رېښو دشته والي له امله دی.تاسو ته ښکاره ده چې ونې اوبو او خوارو ته اړتيا لري. ونې د رېښو په وسيله له ځمکې څخه اوبه او خواړه جذبوي. د رېښو په پای کې د وېښتانو په شان کوچنۍ رېښې موجودې دي.همدا کوچنۍ رېښې اوبه او خواړه جذبوي. بيا يې پاڼو او څانګو ته لېږدوي په کار داده چې موږ ونو ته په مناسب وخت سره اوبه ور کړو او د شاوخوا خاوره يې نرمه وساتو.

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله!
- د ونو د ريښو په هکله معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي او ځونور زده کوونکي دې دوني د ريښو په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

۲. دلاندې کلمو متضادي کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او دکلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

لاندې _______

نږدې ________

ټينګه _______

تېز _________

سست، پيل، پاس، ورو، لرې

۳. لاندې نيمګړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!

ريښې هم د ښاخونو په شان لويې او ______________ وي.

د ځينو ونو ريښې د هغوونو د ښاخونو په اندازه په ځمکه کې ______________ وي.

د ريښو يوه دنده داده چې ونه په خپل ځاى ______________ ساتي.

۴. زده کوونکي دې يو بل ته دلوست له مخې املا ووايي.

ارزونه:

- زده کوونکي د لوست متن لوستلى شي؟
- زده کوونکي په دې پوه شول چې د ونو ريښې څه دنده لري؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ونې دجوړښت په هکله څو کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه د پرشم لوست

چاپېریال (محیط)

موخه: د متن لوستل، لیکل، د چاپېریال پېژندنه، د چاپېریال د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ویلی شئ چې زموږ چاپېریال له څه شي څخه جوړ شوی دی؟
- په هغه ځای کې چې موږ ژوند کوو د څه شي په نوم یادیږي؟

هر هغه څه چې زموږ په شاو خوا کې دي. زموږ چاپېریال یا محیط دی. زموږ کور، کلی، ښوونځي، سړکونه، د لوبو ځای، خلک، هغه ښار او کلي چې موږ پکې اوسېږو، او هغه هوا چې موږ يې تنفس کوو دا ټول زموږ د چاپېریال یوه برخه ده. ځمکه د ټولو ژویو او الوتونکو مرغانو له پاره چاپېریال یاد ژوند محیط دی. زموږ چاپېریال پر موږ ډېره اغېزه لري.

موږ د روښنايي او تودوخي سربېره په زرګونو نورو شیانو ته اړتیا لرو. د نړۍ د وګړیو شمېر ورځ په ورځ په زیاتېدو دی. ډېر هغه څه چې موږ یې کاروو، د چاپېریال د ککړتیا سبب کېږي. چې دا ککړتیا بیا ډېرې ناروغۍ رامنځ ته کوي.

د ټولو خلکو دنده ده چې باید خپل چاپېریال پاک او سوتره وساتي. هغه مواد چې زموږ د چاپېریال د ککړتیا سبب ګرځي په دوه ډوله دي:

یو هغه چې په ځمکه کې تجزیه کېږي او چې د خاورې سره یو ځای شي ځمکه د کښت له پاره قوي کوي. دوهم ډول هغه فضله مواد دي چې د تجزیه کېدلو ورنه وي لکه پلاستیک او داسې نور. که چېرې پلاستیک په ځمکه کې وي هغه په خپلو اجزاو نه تجزیه کېږي که څاروي یې وخوري ناروغه کېږي او حتی د مړینې سبب یې ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن دې په لوړ آواز ولولي.
- د چاپېريـال د ارزښـت او ګټـو پـه اړه د زده کوونکـو نظريـات او معلومـات واورئ او زده کوونکي وهڅوئ چې په دې اړه بحث او خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن يو د بل په مرسته ولولئ!
۲. څوتنه زده کوونکي دې د چاپېريال په اړه خبرې وکړي.
۳. د لاندې کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو څنګ ته يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

شاوخوا،	حيواناتو،	ضـرورت،
دنيا،		
خلکو،	توکي،	ضرر

چاپېريال ________
ژويو ___________
اړتيا ___________
نړۍ ____________
وګړيو __________
زيان ___________ مواد ____________

۴. پوښتنې:
الف: چاپېريال څه ته وايي؟ ب: د چاپېريال د ککړتيا علت څه دی؟
ج: بېکاره يا فضله مواد بايد څه کړو؟ د: د چاپېريال ساتنه د چا دنده ده؟

۵. د لاندې جملو تش ځايونه د لېنديو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ.
الف: هر هغه څه چې ستاسو شاوخوا کې دي ستاسو چاپېريال ________. (و، کړ، دی)
ب: ستاسو چاپېريال پرتاسو ډېرې اغېزې ___ .
(لري، کړي، درلود)
ج: که ځاروي پلاستيک ______________ هغوی ته ډېر زيان رسوي.
(وخوري، خوړي، وخوړ)
د: د محيط ساتنه دټولو خلکو دنده __________________. (دی، ده، وي)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ژوند چاپېريال په هکله يې معلومات ترلاسه کړ؟
- زده کوونکي د ژوند چاپېريال په اړه خبرې کولی شي؟

کورنۍ دنده:

هر هغه څه چې ستاسو په چاپېريال کې موجود دي نومونه يې په خپلو کتـابچو کې وليکـئ او بيا يې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلوېښتم لوست
مفرد نوم

موخه: د متن لوستل، لیکل، د مفرد نوم په معنا او مفهوم پوهېدل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې د مفرد نوم څه ډول نوم ته وايي؟
- آیا دمفرد نوم بېلګې ویلی شئ؟

مفرد نوم: هغه دی چې په یوه ځانګړي شخص، حیوان او شي باندې د لالت وکړي لکه: ښوونکی، ترکاڼ، قلم، مشوانۍ، پیاله او داسې نور.

لاندې جملو ته پام وکړئ او ویې لولئ.

۱. ښوونکي په لوست پیل وکړ.
۲. د جمال پلار ترکاڼ دی.
۳. دغه قلم شین رنګ لري.
۴. د دې مشوانۍ رنګ تور دی.
۵. دغه پیاله ښکلې ده.
۶. هغه چرګ سپین رنګ لري.
۷. د اجمل اکا یو آس لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونكي ته لارښوونې:

- ښوونكى دې متن ولولي. بيا دې د مفرد نوم په اړه لنډ معلومات وركړي.
- ښوونكى دې څو نومونه د تختې پرمخ وليكي او له زده كوونكو څخه دې وغواړي چې مفرد نومونه په ګوته كړي.

دزده كوونكو فعاليت:

۱. زده كوونكي دې متن ولولي.

۲. زده كوونكي دې لاندې جملې ولولي او يو بل سره دې مفرد نومونه په ګوته كړي او په خپلو كتابچو كې دې وليكي.

محمد ګل د پنځم ټولګي زده كوونكى دى.

محمد ګل هر سهار وختي له خوبه پاڅيږي لومړى لمونځ كوي ترچاى څښلو وروسته بيا ښوونځي ته ځي.

۳. لاندې شعر ولولئ؛ په خپلو كتابچو كې يې وليكئ؛ مفرد نومونه يې په ګوته كړئ اوبيا يې په څپو واړوئ.

اى دهقانه وخت د كار اوستا دزيار دى
ستا د لاس ګټې ته هرڅوك اميدواردى

خپل وطن په هر راز ښوټو ښايسته كـړه
ستـا پـه زيـار سره وطن ګـل وګـلـزاردى

۴. لاندې نيمګړې جملې په خپلو كتابچو كې وليكئ او بيا يې په مفردو كلمو سره بشپړې كړئ.

- ______________ زده كوونكو ته درس وركوي.
- زما ټولګيوال اجمل __________ د ننګرهار په ښار كې دي.

۵. څو جملې په خپلو كتابچو كې وليكئ چې مفرد نوم په كې وكارول شي.

ارزونه:

- زده كوونكي متن سم لوستلى شي؟
- زده كوونكو وكولى شول چې په وركړل شوو جملو كې د مفرد نوم پيدا كړي؟
- آيا زده كوونكي په شعر كې د مفرد نومونه پيدا او هره كلمه يې په څپو واړوله؟

كورنۍ دنده:

شپږ مفرد نومونه په خپلو كتابچو كې وليكئ او بيا يې په جملو كې وكاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څلوېښتم لوست

کولالي

موخه: د متن لوستل، ليکل، دکولالي په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ويلی شئ چې کولال څوک دی؟
- آيا ستاسو په کليو او سيمو کې کولال شته؟
- له کولالي پرته دڅو نورو کسبونو نومونه واخلئ؟

يو ورځ ښوونکي له خپلو زده کوونکو څخه پوښتنه وکړه. هغه څوک چې له ختو څخه مونږ ته شيان جوړوي څه نوميږي؟

اجمل لاس پورته کړ او ويې و يل: کولال نوميږي.

ښوونکي بيا پوښتنه وکړه: چې کولال زمونږ له پاره کوم شيان جوړوي؟

ميرويس وويل: کولال له ختو څخه منگـي، کوزې، کاسې، گلدانی، مټونه، کنډولې، تنور، او نور شيان جوړوي.

شيرشاه پوښتنه وکړه: آيا مونږ هم کولی شو چې له ختو څخه داسې ښکلي شيان جوړ کړو؟ ښوونکي وويل: هو! خو دا کار جلا پوهه او تجربه غواړي.

ريدی وويل: که مونږ د کولال کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګورو، نوښایي چې ځینې شیان ور څخه زده کړو.

ښوونکي وویل: ډېر ښه سبا به د کولال د کار ځای ته ورشو سهار چې زده کوونکي ټولګي ته راغلل، ښوونکي وویل: د مخه تردې چې د کولال ځای ته لاړ شو، موږ باید کومې خبرې او لارښوونې په پام کې ونیسو؟اسد وویل: موږ باید د لارې په یوه غاړه ولاړشو.

ختک وویل: د دې له پاره چې په کولالۍ کې څه شی مات نه کړو نو په کار داده چې لوښو ته به لاس نه ور وړو.

ښوونکي وویل: ډېرې ښې لارښوونې مو وکړې که چېرې موږ له دې خبرو سره سم چلند وکړو، له دې کتنې څخه به ډېرخوند واخلو او معلومات به ترلاسه کړو.

زده کوونکي د خپل ښوونکي سره یو ځای د لارې په څنډه د کولال د دوکان په لور روان شول کله چې کولالي ته ورسېدل ښوونکي وویل وګورئ دلته د کولالۍ دماتو لوښو څومره کودي پراته دي.

دکولال د کور په مخکې د کولال زامنو او لوڼو کار کاوه، ځینو خټه په لرګیو وهله او ځینو خاوره چاڼوله. ښوونکي او زده کوونکو د کولال ماما سره روغبړ وکړ سمندر ترې پوښتنه وکړه: کولال ماما: دا خاوره ولې په لرګیو وهئ؟

کولال وویل: د دې له پاره چې خاوره ښه پخه شي. اجمل پوښتنه وکړه ولې دوی خاورې چاڼوي؟ کولال وویل: ځکه چې وړې تیږې ځنې جلا او بېلې شي.جمال پوښتنه وکړه کولال ماما، دا خاوره له کوم ځای څخه راوړئ؟

کولال وویل: له غره څخه یې راوړو. دا خاوره په هر ځای کې نه پیدا کېږي ځکه د خاورینو لوښو د جوړولو له پاره مټینه او پخه خټه په کار وي. زرغون وویل: خټه څنګه جوړوئ؟ کولال وویل: کله چې خاوره له وړو ډبرو څخه په چاڼولو جلا شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا اوبه پکې اچوو چې ښه لنده شي. کله چې ختهٔ ښه پخه شوه نو بیا یې څرخ ته راوړو.

بریالي وویل: کولال ماما! لاس دې ولې دومره ژر ژر په اوبو لندوې؟

کولال وویل: د دې له پاره لاس په اوبو لندوم چې خته مې په لاس پورې ونه نښلي.

تورپالي وویل: کولال ماما! د لوښي منځ ته ولې دومره په کراره لاس ورننه باسې؟

کولال ځواب ورکړ: د دې له پاره چې دلوښي منځ هم سم جوړ شي، نو په کراره لاس ور وړم.

ریدی وویل: وګورئ، څه ښه نقش یې پرې کښلی او څومره ښکلی لوښی ځنې جوړ شو. سور ګل پوښتنه وکړه: کولال ماما دا منګی څو ورځې لمر ته ږدئ؟

کولال وویل څلور یا پنځه ورځې چې ښه وچ شي ترڅو په داش کې مات نشي. بیا یې په داش کې ږدو چې پاخه شي. راځئ، چې داش او بټۍ هم دروښیم. بټۍ دوه پوړه لري.

لومړی لوښي په کراره د بټۍ په پاسني پوړ کې ږدو او بیا په لاندېني پوړ کې اور بلوو څو شپې وروسته لوښي په پاسني پوړ کې پخېږي، کله چې بټۍ سړه شي بیا لوښي ځنې راباسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د کولالي په اړه دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې په مخ ولیکي او معنا دې کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي.
۲. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ بیا د مفردو نومونو لاندې کرښه وکاږئ.

ښوونکي، میرویس، اجمل، کولالي، شیر ، ایمل،
سهار، اسد ، ختک، سمندر، جمال، توریالی، ریدي.

۳. لاندې معنا شوي لغتونه په جملو کې وکاروئ او بیا یې په کتابچو کې ولیکئ.

بټۍ	داش
لوښي	ظروف، له خټو څخه جوړ شوي شیان
پوړ	منزل
زرغون	شین

۴. زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې له متن څخه د ضمیر کلمې پیدا او ولیکي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکو کولال او د هغه د دندې په هکله پوهه او معلومات پیدا کړل؟
- دکولالي په اړه معلومات ورکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د کولالي د کسب په اړه څو کرښې مقاله ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ځلوېښتم لوست

نیوټن

موخه: د متن لوستل، لیکل د نیوټن پېژندنه او د ځمکې د جاذبې قوې په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د نیوټن نوم څو به مواوریدلی وي هغه څوک او کوم خدمت یې کړی دی؟
- ویلی شئ چې د جاذبې قوه څه ته وایي؟

نیوټن یو ساینس پوه و چې تقریباً (۳۰۰) کاله د مخه یې په انګلستان کې ژوند کاوه. وایي چې یوه ورځ نیوټن د مڼې تریوې ونې لاندې ناست و. یوه مڼه له ونې څخه و لوېده او د نیوټن په سر ولګېده. نیوټن د مڼې له رالوېدو څخه په دې فکر کې شو چې هر شی ولې ځمکې ته را لوېږي؟ له ډېرې څېړنې وروسته هغه په دې پوه شو چې د ځمکې د جاذبې قوه پر شیانو باندې اغېزه کوي او هغه د ځمکې خواته را کاږي.

آیا تاسو پوهېږئ چې مڼې ولې له ونې څخه را لوېږي؟ یا یو توپ د مېز له سر څخه ولې ښکته پر ځمکه را لوېږي؟

ځواب یې دا دی چې ځمکه یوه قوه لري چې هرشی د ځان خواته را کاږي. او دې ته د ځمکې جاذبه قوه وایي. د ځمکې جاذبه قوه هغه د ځمکې د مرکز خوا ته را کش کوي. هر څومره چې یو شی د ځمکې سطحې ته نژدې وي د ځمکې د جاذبې قوې په سبب وزن پیدا کوي.

هر څومره چې موږ له ځمکې څخه لېرې شو د ځمکې د جاذبې اغېزه کمېږي. باید ووایو چې د جاذبې قوه په هر شي باندې که لوی وي او که واړه ، اغېزه لري.

نیوټن هغه عالم او پوه و چې د ساینس د علم په ساحه کې یې د ځمکې د جاذبې قانون کشف کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن دې ولولي.
- د جاذبې قوې په اړه چې نيوټن څنګه کشف کړه معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن يو له بل سره ولولئ!
۲. د جاذبې قوې په اړه په خپلو ګروپونو کې خبرې وکړئ!
۳. لغتونه   او معناګانې
الف: جاذبه   کشش
ب: اغيزه   تاثير
ج: نيغ   مستقيم
د: کشف   د يوه نوي شي پيدا کول
۴. د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.
الف: نيوټن د ځمکې د جاذبې قانون ________کړ.
ب: نيوټن يو ________ و.
ج: ځمکه هر شی د ځان لورې ته را کاږي ځکه چې ځمکه د جاذبې قوه ________.
۵. لاندې پوښتنو ته سم ځوابونه وټاکئ.
- د ځمکې د جاذبې قوه هر شی کومې خواته را کش کوي؟
  الف: د ځمکې د مرکز خواته.
  ب: د ځمکې د سطحې خواته.
  ج: د شمال خواته.
  د: د جنوب خواته.
- کوم شی د جاذبې قوه لري؟
  الف: يواځې ځمکه.
  ب: يواځې سپوږمۍ.
  ج: هر شی.
  د: هيڅ شی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د نيوټن په اړه يې پوهه يا معلومات تر لاسه کړل؟
- زده کوونکي په دې هکله خبرې کولی شي چې هر شی ولې د ځمکې خواته لويږي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.

(د جاذبې قوه،   نيوټن،   ځمکه،   کشف)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري څلوېښتم لوست

د جمع نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل د جمع نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د جمع نوم څه ډول کلمه ده؟
- کولی شئ چې د جمع څو نومونه ووايئ؟

د جمع نوم: هغه نوم دی چې له يوه څخه پر زياتو اشخاصو، څارويو او شيانو دلالت وکړي. لکه ښوونکي، نجونې، هلکان، ونې، پسونه، خويندې، ورونه، کتابونه، ګېلاسونه او داسې نور.

په پښتو ژبه کې که وغواړو چې د ځينو مفردو نومونو په پای کې د غه (ونه، آن، يان، ګاني (ه) اوږده، (ي) څرګنده، (ي) وروستاړي راوړو په جمعو کلمو باندي بدليږي.

لکه:	مفرد	جمع
	مېز	مېزونه
	مېږی	مېږي
	دوبي	دوبيان
	هلک	هلکان
	بزګر	بزګران
	کارګر	کارګران
	بيزو	بيزوګان
	خور	خويندې
	سړی	سړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د جمع نوم په اړه دې زده کوونکو ته د بېلګو په وړاندې کولو سره معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. له هر ګروپ څخه دې يو يو تن دټولګي مخې ته راشي او دا کلمې (ګېلاسونه، ونې، هلکان، ورونه،) پرتخته باندې ولیکي نور ټولګیوال دې همدغه دجمع کلمې په جملو کې وکاروي.
۳. دجمع د نوم تعریف په لاندې جملو کې په نښه کړئ!
الف: جمع هغه کلمه ده چې پر یوه شي باندې دلالت کوي.
ب: جمع هغه کلمه ده چې له یوه شي څخه پر زیاتو شیانو دلالت کوي.
۴. دلاندې مفردو کلمو څخه د جمع نومونه جوړ کړئ او په خپلو کتابچو کې يې ولیکئ.
ونه، پېغله، نجلۍ، هلک، غر، سیند، باغ، پسه، مېږه،
آس، بوټ، مرغه، مور، پلار، اکا، نیکه

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د جمع په معنا او مفهوم پوه شوي دي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې د مفردو نومونو څخه د جمع نومونه جوړ کړي؟

کورنۍ دنده:

لاندې جملې ولولئ! جمع نومونه يې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
افغانستان ډېر غرونه لري.
زموږ په هېواد کې د مېو باغونه ډېر دي.
ټول افغانان سره ورونه دي.
کوچیان په اوړي کې سړو سیمو ته کډې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلویښتم لوست

شېدې پلورونکی

موخه: د متن لوستل، لیکل، اوزده کوونکي په دې پوه شي چې په شېدوکې اوبه ګډول لویه ګناه ده او باید ترې ډډه وشي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر د شېدو په پلورلو کې د اوبو ګډول ښه عمل دی؟
- څه فکر کوئ چې د دې کیسې پایله به څه وي؟

وایي چې یوه سړي څو مېږې او وزې درلودې چې ډېره ښه ساتنه به یې کوله. سهار او ماښام به یې له دې څارویو څخه ډېرې شېدې اخیستلې. چې کله به یې شېدې با زار ته د خرڅولو له پاره یوړې نو یوه اندازه اوبه به یې په کې ورګډې کړې چې شېدې زیاتې شي او ډېرې پیسې پرې لاس ته راوړي. وزواو مېږو به بچي زېږول او هرکال به یې شمېر زیاتېده.

څه موده وروسته د وزو او مېږو یوه لویه رمه جوړه شوه. څومره چې شېدې زیاتیدې هومره به یې پکې زیاتې اوبه اچولې او ډېرې پیسې به یې لاس ته راوړې. کلیوال چې دده په ټګۍ پوه شول نو ښېراوې به یې ورته کولې.

یوه ورځ د منې په موسم کې ډېر سخت باران واورېده او لوی سېلاب روان شو، څو تندرونه هم ولوېدل سېلاب نور هم زور واخیست. د دغه سړي مېږې او وزې چې په نږدې خوړکې په څر بوختې وې، نیمایي یې سېلاب په یوه څپه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

واخيستې او ويورېږ، خلکو به ويل: دغه سړي چې په شېدو کې څومره اوبه اچولې وې هغه ورته سېلاب شو او د ده نيمه رمه يې يووړه.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې نوی لوست په لوړ آواز ولولي او بيا دې په مطلب خبرې وکړي.
- ښوونکی دې له ځو زده کوونکو څخه وغواړي چې په وار سره د کيسې په موخه خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن په مناسب آواز ولولئ!
۲. زده کوونکي دې له متن څخه يو بل ته د څو جملو املا ووايي او خپلې تيروتنې دې اصلاح کړي.
۳. پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.
سړي ولې په شيدو کې اوبه اچولې؟
د دې لوست اصلي مطلب څه شی دی؟
موږ بايد په پلورلو کې څه شی په پام کې ونيسو؟
۴. له لاندې مفردو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې دجمع کلمې جوړې کړئ.
وزه ، موسم، تندر، مېږه، باران، خوږ، کلی ، سېلاب

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- دکيسې په موخه پوه شول؟
- زده کوونکي په شفاهي توګه پوښتنو ته ځوابونه ويلی شي؟
- آيا زده کوونکي پوه شول چې په هر کار کې ټګي ښه کار نه دی او بايد ترې ډډه وکړو؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې پوښتنې موخه په خو کرښو کې وليکي.
(د دغه سړي نيمايي مېږې او وزې ولې سېلاب يوړې؟)

پنځه څلوېښتم لوست

صفت

موخه: د متن لوستل، لیکل د صفت په معنا پوهېدل او په جملوکې د صفت کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسې په فکر صفت څه ډول کلمې ته وایي؟
- کولی شئ چې داسې جملې ووایئ چې د صفت کلمه پکې استعمال شي؟

> **صفت:** هغه کلمه ده چې د نوم ځرنګوالی څرګندوي.
>
> لکه: ښه، ښکلی، ډېر، هوښیار، سپین، تور، او داسې نور.

لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته ځیر شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده.

۱. تکړه زده کوونکي تل سبق وايي.

۲. هوښیار زده کوونکي د مفاهمې په وخت کې د یو بل خبروته غوږ نیسي.

۳. زموږ ښوونکي له موږ سره په درسونو کې ډېره مرسته کوي.

۴. د پاکو اوبو څښل بدن ته ګټه لري.

په پورتنیو جملو کې (تکړه، هوښیار، ډېره، پاکو) د صفت کلمې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د صفت د کلمې په هکله دې معلومات ورکړي او څو صفتونه دې پرتخته ولیکي.
- ښوونکی دې صفت لرونکي جملې پر زده کوونکو باندې د املا په ډول کار کړي او بیا دې د صفت کلمې په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!
۲. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د صفت تر کلمې لاندې کرښه وکاږئ.
   - د پخو مېوو خوړل بدن ته ګټه لري.
   - زیار کښ بزګر له خپلې ځمکې څخه زیات حاصل اخلي.
   - سپینه کوتره د سولې نښه ده.
   - د کندز ختیځې ډېر خواره دي.
۳. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د صفت کلمې په نښه اوویې لیکئ.

ښکلی باغ تازه چمن ود ګلانو
شین سحر او شورو شرو دمرغانو
په سل قسمه آوازونه ښې نغمې وي
هر طرف ته دبلبلو ترانې وي

(بریښنا ۲۳ مخ)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د صفت په معنا او مفهوم پوه شول؟
- صفتونه له یاده ویلی او په جملو کې یې کارولی شي؟
- زده کوونکو په شعرکې د صفتونو کلمې پیدا کړې شوې؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې د صفت کلمې په جملو کې وکاروي.

(سپین، هوښیار، پوه، ښه، بد، شین، لوی، رڼا، تیاره)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلوېښتم لوست

مزار (شریف) او بلخ

موخه: د متن لوستل، لیکل د مزار شریف او بلخ په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا تاسو مزار شریف لیدلی دی؟ که مو لیدلی وي خبرې پرې وکړئ؟
- ویلی شئ چې بلخ زموږ د هېواد په کوم ولایت کې دی؟

مزار شریف زموږ د ګران هېواد افغانستان په شمال کې پروت دی په دې ښار کې د آبی جومات په نامه یو ښکلی جومات شته چې زموږ خلکو او د نړۍ مسلمانانو ته دزیات اهمیت لرونکی دی.

مزار شریف ته نژدې د بلخ د لرغوني ښار نښانې ښکاري. د دې ښار تاریخ له میلاد څخه پنځه سوو کالو مخکې زمانې ته رسیږي.

بلخ په اتمه میلادي پېړۍ کې د پوهې او فرهنګ یو داسې ستر مرکز وچې د ښارونو د مور (اُم البلاد) په نامه یادېده.

دا ښار د چنګیز په تاړاکونو کې وران شو خو بیا په (۱۵) میلادي پیړۍ کې له سره ودان شوی. په دې ښار کې ستر دېوالونه موجود وو چې اوږدوالی یې یوولس زرو متروته رسېده. دا هم په همدې وخت کې له سره جوړ شو. په مزار شریف کې خلک په کرنه او مالدارۍ بوخت دي. ځینې خلک یې په لاسي صنایعو لکه دغالۍ اوبدلو، د تغرونو او بدل او داسې نور وباندې لګیا دي. دقره قل د پسونو پالنه هم د دې سیمې ځانګړتیا ته شهرت ورکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د متن د موخې په هکله معلومات وړاندې کړه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. لاندې جملې ولولئ، په خپلو کتابچو کې يې وليکئ او بيا د صفت ترکلمو لاندې کرښه وکاږئ.

- په دې ښار کې د ابی جومات په نامه ښکلی جومات شته.
- زموږ خلکو او دنړۍ مسلمانانو ته دزیات اهمیت لرونکي دی.
- دا جومات د خپلو سپينو کوترو د سيلونو لـه امله چې پـه شـاوخوا کـې يې الـوځي يـوه ځانګړې منظره جوړوي.

۳. لغتونه او معناګاني

مقبره	زيارت
ځانګړې	خاصه
پېړۍ	قرن

۴. د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په کتابچو کې ډک کړئ.

الف: مزارشريف يو _______________ ښار دی.

ب: په دې ښار کې د آبی جومات په نامه يو _______________ جومات شته.

ج: ددې ښار تاريخ له ميلاد څخه پنځه سوو _____________.

۵. پوښتنې:

- دمزار شريف د ښار جومات څه نوميږي؟
- په دې زيارت کې د چا مبارکه مقبره هم شته؟
- بلخ په اتمه ميلادي پيړۍ کې په کوم نامه يادېده؟

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د مزارشريف او بلخ په هکله پوهه حاصله کړه؟
- زده کوونکو په جملو کې د صفت کلمې پيدا کړی شوي؟
- آيا پوښتنو ته يې مناسب ځوابونه ورکړل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مزار شريف او بلخ په اړه شپږ کرښې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه څلويښتم لوست

د نوم او صفت ترمنځ اړيکې

موخه: د متن لوستل ،ليکل د نوم او صفت ترمنځ د اړيکو په هکله پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د تاسو په فکر د نوم او صفت ترمنځ اړيکې شته؟
- آيا کولی شئ داسې يوه جمله ووايئ چې هم نوم او هم دصفت کلمه ولري؟

لاندې جملې ولولئ او هغو عبارتونو ته ښه ځير شئ چې کرښه ترې لاندې ايستل شوې ده.

۱. هوښيار هلک هېڅکله په ناوړه عمل لاس نه پورې کوي.
۲. مهربانه مور تل خپلو ماشومانو ته پاملرنه کوي.
۳. روڼ لمر تياره نړۍ روښانه کوي.
۴. په لوړو ونو کې ډېرې مرغۍ ناستې دي.

په پورتنيو جملو کې (هوښيار، ناوړه، مهربانه، روڼ، تياره، او لوړې،) صفتونه دي چې د (هلک، عمل، مور، لمر، نړۍ، ونې) تر نومونو دمخه راوړل شوي دي.

په پښتو ژبه کې صفت تر نوم (موصوف) څخه دمخه او کله کله وروسته راځي لکه،احمد شاه بابا ، نازو انا ، او صفتونه د مذکر او مونث مفرد او جمع په لحاظ د نوم تابع دي.

لکه:	خوږناک،	خوږه منه،	پوه زده کوونکی
	خواږه ناکونه،	خوږې منې،	پوهه زده کوونکې

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په مناسب آواز ولوله!
- د نوم او صفت ترمنځ د اړيکو په هکله معلومات ورکړه او په جملو کې يې د نوم او صفت ښېلګې د تختې پرمخ وليکه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. متن دې په چوپتيا سره ولولي.

٢. لاندې صفتونه دې لومړی د موصوف يعنی د نوم سره يو ځای وليکي او بيا دې په جملو کې وکاروي.

(تکړه، ښه ، قلم، تېره، زده کوونکی، چاړه، وېښتان، کتاب، لاسونه، کالي، تود، سوړ)

دلاندې تشو جملو ځايونه د چوکاټ په مناسبو صفتونو او نومونو سره په خپلو کتابچو بشپړې کړئ.

دا انار_______________ دی.

دا ___________________ خوږه ده.

دا کيله __________ خوږه ده.

د ___________________ انګور خواږه دي.

د ___________________ پوستکی ___________ وي.

خوږ، منه، خوږه، کندهار، چارمغز، کلک

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيا زده کوونکي په دې پوه دي چې په پښتو ژبه کې صفت د نوم څخه مخکې راځي؟
- زده کوونکي کولی شي چې له ياده داسې جملې ووايي چې د نوم او صفت ترمنځ اړيکې پکې وښيي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه داسې جملې په خپلو کتابچو کې وليکي چې دنوم اوصفت ترمنځ اړيکي په کې وښيي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما یې ځان له تانه شم قربان
ته وینه دافغان ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد وطنه ته شې ښاد
موږه سربښندوپه تا اوساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور یې هم مې ګور ته پلارېې هم مې مور
ته زړه دآسیا او زما دسترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ یې دآریا او تاج یې دیما
ځاریږمه له تا افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعین مرستیال

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library